Hanebo-Jul

2004

Utgiven av Hanebo Hembygdsförening

Hanebo Jul
Årgång 55

HANEBO HEMBYGDSFÖRENING

Ordförande: Ivar Svedén, Västansjö 5155, 823 91 Kilafors, tel 0278-65 70 14
V. ordf.: Margareta Nilsson, 5200, Lotgården, 823 91 Kilafors, tel 0278-65 70 32
Kassör: Sonja Larsson, Bofara 5259, 823 91 Kilafors, tel 0278-65 71 18
Sekreterare: Stefan Nordgaard, Hårga 4375, 823 91 Kilafors

Övriga ledamöter i styrelsen:
Urban Bengtsson, Böle 1936 Lars-Ers, 821 91 Bollnäs, Olle Andersson, Frivyvägen 9, 823 30 Kilafors,
Monica Ohlsson, Norrfly 5436, 823 91 Kilafors

Redaktion Hanebo Jul:
Sonja Larsson, Bofara 5259, 823 91 Kilafors,
Harriet Sjöberg Källström, Hanebo Kyrkväg 22, 823 30 Kilafors, Lars B Wikström, Röstbo 8010, 823 91 Kilafors

Medlemsavgift: 50 kr/år *Postgiro:* 28 19 91-0

Omslagsbilden:
Kronskåp, daterat 1788, ursprungligen från Sandsveden. Gåva till hembygdsföreningen av framlidna Gurli Johnson, Bofara. Gåvan förmedlad av svägerskan Mary Johnson. Skåpet har placerats i stora salen i Hanebo församlingshem.
Foto: Håkan Larsson

Layout och tryck: *Bok & Tryck AB, Bollnäs, 2004*

Hanebo-Jul

2004

Natten ska vika där ångest nu råder

Ovanstående citat är hämtat ur juldagens gammaltestamentliga text. Julen är för de flesta av oss den helg på året som engagerar oss mest, inte enbart när det gäller förberedelser av olika slag utan inte minst känslomässigt. Somliga av oss drömmer om en så kallad gammaldags jul med lugn och ro, andra har drömmar av annat slag. Kanske rymma fältet och komma tillbaka när allt är över.

Vad betyder julen för var och en av oss? Vad ser vi fram emot? Ser vi fram emot något eller är det så att vi drömmer oss tillbaka till en idyll som vi tror fanns för länge, länge sedan?

Århundradena före Jesu födelse såg man framåt mot ett ljus som skulle komma och skingra mörkret. Hur detta ljus skulle komma och vad det skulle innebära formades i drömmar och önskemål. Drömmarna konkretiserades mer och mer. I slutändan blev det en stor politisk ledare man såg och vilka enorma segrar denne skulle vinna. Ett stort jordiskt maktimperium väntade runt hörnet. Men hur blev det med det riket?

Man anar i de bibliska texterna att människan då liksom nu hade det kämpigt på olika sätt. Drogs med känslor av meningslöshet, livsdepression, ångest och oro inför framtiden. Profeten Jesaja kom med ett ljus i mörkret.

"Natten ska vika där ångest nu råder. Det folk som vandrar i mörkret ser ett stort ljus, över dem som bor i mörkrets land strålar ljuset fram."

Att tryggheten i vårt samhälle och på vår jord vacklar blir vi dagligen påminda om. Hur vi än försöker med *yttre* medel kan vi aldrig någonsin få fullständig och varaktig trygghet.

Hur är det då med kyrkan? Ger kyrkan mig den trygghet jag söker? Både ja och nej. Kyrkan som institution och organisation kan bara ge temporär trygghet, men det budskap som kyrkan har att förmedla har evighetsvärde. Oberoende av om konjunkturerna är bra eller dåliga.

Vågar jag lita på bibelns löfte om att jag inte behöver oroa mig för morgondagen? Vågar jag lita på att någon följer mig genom livet och leder mig tillbaka till fadershemmet? Vågar jag knäppa mina händer och be: Ske din vilja, inte min … Ja! Då kan jag se tiden an med tillförsikt.

"Allt ju vilar i min faders händer, skulle jag som barn väl ängslas då."

Med önskan om en välsignad julhögtid och ett nytt år
under Guds beskydd
Evan Lager
komminister i Hanebo-Segersta

Konfirmander 2004

Hanebo-Segersta konfirmander 2004. Främre raden fr v. Emma Jonsson, Linnéa Björk, Sara Eriksson, Malin Lund-Jonsson, Natalie Svedlund, Emelie Elvsén, Madelen Hedén, Jonas Lindblom.
Mellanraden fr v. Susanne Persson, Johannes Larsson, Johanna Svensk, Sabina Hellström, Petra Lif-Eriksson, Anna Axell, Annelie Persson, Erika Olsson, Tomas Persson.
Bakre raden fr v. Karin Eriksson, Arne Sandin, Peter Johansson, Anja Köhler-Blomberg, Erik Hedberg, Tobias Krig, Johan Bodell, Evan Lager, Nicklas Olsson.

Konfirmandjubiléer 2004

1934 års konfirmander Segersta. Fr v. Jenny Norman, Ingrid Henriksen, Holger Engberg.

1944 års Konfirmander Hanebo. Främre raden fr v. Karin Jonols, Karin Skoglund Norling, Ingbritt Flodin (Persson), Mary Eriksson (Skönblom), Barbro Andersson (Forsberg), Karin Larsen (Horn), Margit Malm (Wall)
Mittenraden fr v. Märta Hedblom (Olsson), Wera Eriksson, Sigurd Persson, Birgit Hedberg (Larsson), Märta Söderlund (Hallström)
Bakre raden fr v. Roger Larsson, Hugo Westling, Ingemund Lund, Sven Skoglund, Rolf Jonsson, Olle Lindblom.
Längst upp till höger. Birger Jonsson, Erik Persson.

1944 års konfirmander Segersta. Främre raden fr v. Ingmar Andersson, Ingrid Jonsson, Gunnar Johansson, Arne Svensson. Bakre raden fr v. Sune Persson, Tyko Brodén.

1954 års konfirmander Segersta. Främre raden fr v. Haakon Rosvold, Berit Strandell (Persson), Gunhild Östlund (Jonsson), Inga-Lisa Stark (Svensson). Övre raden fr v. Kjell Hallin, Birger Olsson, Jerry Bergh.

1964 års konfirmander Segersta.
Främre raden fr v. Britt Jonsson (Hellkvist), Eva Blomgren (Olsson), Elisabeth Blomstrand, Maud Sandström (Larsson. Övre raden fr v. Kjell Henriksen, Hans Wikström, Harald Troive.

1979 års konfirmander Segersta. Främre raden fr v. Ann-Helen Segerkvist, Håkan Eriksson, Torbjörn Jönsegård (Svensson), Göran Hall, Övre raden fr v. Patrik Holm, Benny Larsson, Hans Persson, Urban Sandsgård.

Var man än reser, reser man i någons hembygd

Min berättelse börjar sommaren 1953. Den 26 juni kom jag som sextonåring till en bondgård i Vintrosa i Närke för att tjäna dräng. I granngården jobbade en artonårig yngling från Sangis i Norrbotten. Genom att vi båda var norrlänningar kände vi direkt samhörighet och blev kompisar. Över femtioett år har förflutit men vi är fortfarande de bästa vänner.

Efter fullgjord värnplikt vid I 3 i Örebro flyttade jag i mars 1957 hem till min födelsebygd, Hanebo. Orsaken var att mina föräldrar behövde hjälp med skötseln av jordbruket. I januari 1959 övertog jag min föräldragård och blev kvar i hembygden. Min kompis däremot blev kvar i Vintrosa och bildade sedermera familj där.

Under åren har vi båda varit med om en del dramatiska händelser. För ca 2 år sedan drabbades min kompis av en svår stroke. Idag har han repat sig betydligt men behöver viss hjälp om han ska resa. Hans högsta önskan var att än en gång få återse sin födelsehembygd Sangis i Tornedalen.

Genom att vi många gånger talat om att tillsammans göra en resa till hans hembygd blev det nu av genom att jag hade möjlighet att följa med. Den tredje augusti i år påbörjade vi resan med nattåg till Luleå, därifrån med buss till Kalix. I Kalix hyrde vi en bil att färdas i under vistelsen i min kompis hembygd. Vi övernattade fem nätter på Sangis camping, som ligger så vackert invid Sangisälven. Om dagarna åkte vi runt och besökte släktingar och skolkamrater till min kompis. Vi såg också många andra platser i Tornedalen. Vi åkte ca 70 mil med bil under vårt besök där.

Jag blev verkligen överraskad av alla välskötta hus och trädgårdar. När vi åkte utefter Kalixälven och likaså Torneälven kunde man se många välskötta jordbruk men däremellan mycket nedlagd och igenväxt åkermark. I Sangis by fanns ingen aktiv lantbrukare kvar. Det kändes verkligen vemodigt att se dessa nedlagda och igenväxta åkrar.

Måndagen den nionde augusti styrde vi kosan hemåt igen efter en intressant och händelserik vecka i min kompis födelsehembygd. Den rörelse, tillfredsställelse och tacksamhet han visade gjorde också mig tillfreds och glad över att ha kunnat vara honom behjälplig att genomföra resan.

Tanken går osökt till alla de människor som av olika anledningar inte har möjlighet att besöka sin födelsehembygd. Och var man än reser, så reser man ju i någons hembygd.

Målning av Lill-Ruth efter en idé av Mats Säll.

Därför har det stor betydelse att det finns människor som arbetar ideellt i hembygdsföreningarna. I Sangis hade man svårt att få folk att engagera sig i hembygdsföreningen. Min kompis har jobbat ideellt i många år i sin nuvarande hembygd Vintrosa. Som jag ser det är alla lika välkomna att engagera sig i hembygdsrörelsen, oavsett om de är födda i eller av annan anledning befinner sig i hembygden.

Efter den här minnesrika resan var vi båda nöjda och glada att återse våra nära och kära i respektive hembygder.

Min kompis heter Hans Johansson. Den här resan som han så gärna ville göra var också en värdefull upplevelse för mig. När man är med om något dylikt får man verkligen vidare perspektiv på tillvaron här i livet.

Stort tack till min kompis Hasse och hans familj.

Mats Säll

Kristina, en torparhustru

År 1865 föddes i byn Ivarsbjörke i Sunne församling, Värmlands län, en flicka som fick namnet Kristina Nilsdotter. Som vanligt vid den här tiden var det stora barnaskaror i stugorna, vilket resulterade i stor trångboddhet.

Detta medförde att vartefter som barnen växte upp blev de tvungna att flytta ut ur barndomshemmet och söka sin egen bärgning, ibland som dräng eller piga i någon granngård. Men många gånger fick man dra utsocknes för att finna något som kunde ge en försörjning. Så skulle det bli för Kristina när hon i 18-årsåldern blev tvungen att gå hemifrån och tjäna sitt eget uppehälle.

Tillsammans med sin bror Nils och systern Maria tog hon adjö av sina föräldrar och syskon och påbörjade en vandring mot Hälsingland, man hade hört att där skulle finnas goda möjligheter att få arbete som dräng eller piga.

Nils berättade själv att de gick dag och natt, sov en stund i någon lada eller under bar himmel.
De hade tur och träffade snälla människor efter vägen så de fick lite mat och någon smörgås ibland.

Det var många tårar och längtan hem tillbaka till torpet där mor och far säkert gick och var oroliga medan de väntade på något livstecken från sina kära barn. Men envisheten hade hela tiden överhanden och så småningom så hamnade de i Hälsingland, Nils i Västansjö och Kristina och Maria i Lilltjära.

Kristina och Maria fick plats som pigor i Per-Svens i Lilltjära. För Kristinas del skulle pigplatsen inte vara så länge. Snart skulle hon träffa en av bygdens söner och redan 1884 gifte hon sig med Lars Hansson från Svenses i samma by.

Kristina och Lars hade redan en son tillsammans men Kristina hade tydligen "glömt" att ta ut utflyttningsattest när hon gav sig av från Sunne. Med sin lille son på armen gjorde hon nu ytterligare en vandring, hem till Ivarsbjörke för att ge sig tillkänna, erkänna sina synder, och naturligtvis få en utflyttningsattest utfärdad. Kanske gick vandringen tillbaka till Lilltjära lite lättare när hon visste att det vankades giftermål och kanske ett eget hem. Men det var en lång vandring för en ung mor med ett litet barn. Det bör åtminstonde ha tagit fyra veckor att vandra de trettiofem milen mellan Hanebo och Sunne.

När Lars och Kristina väl blivit ett par och den lilla familjen flyttat "hem" till Svenses kom barnaskaran att växa. År 1885 föddes en flicka och 1887 ytterligare en, 1889 såg en son dagens ljus och så skulle familjen utökas vartannat år (de tre sista var det lite längre mellan).

1909 hade hon gett livet åt 13 barn, 10 pojkar och 3 flickor.

Det lilla torpet kunde aldrig förmå att ge föda åt en så stor familj men konsten att kunna ta till vara och hushålla med vad som fanns i skafferiet gjorde att det alltid stod mat på bordet i Kristinas lilla kök.

Lizzie Flink berättar:

Kristina Hansson. Värmlandstös som blev Hambostinta.

"Jag kommer så väl ihåg när farmor gick till skogen eller efter landsvägen och vallade sin ko och get. Hon hade alltid en korg hängande om armen med stickstrumpor i, det var många par strumpor som skulle stickas. Där fick ingen tid gå till spillo. Så var det hem till spisen och grädda pannkakor, eller en ugnspannkaka. Ibland kokades en kittel potatis, som

forts.

Stora familjer var inget ovanligt förr i tiden. På bilden Lars och Kristina med sina tio söner. Fr.v: Ivar, Nils, Bror, Hans, Lars, Henry, Gunnar, Gustav, Ragnar och Sven. De tre döttrarna som ej är med på bilden hette Margaret, Maria och Signe. Fotot är taget 1924 av Erik Linde.

dom många gånger bara fick lingonsylt till, det fanns inte alltid pengar till något sovel."

Lingon var ett billigt och välkommet tillskott i matlagningen så det plockade man och kokade sur sylt på, så det räckte hela vintern. De förvarade sylten i stora trätinor och det var inte alls säkert att man hade socker alla gånger så man kunde söta sylten innan man åt av den.

Kristinas make jobbade mest hos bönder. Då fick han mjöl som betalning och av det kunde Kristina baka rågbullar.

Pojkarna fick tidigt börja hjälpa till med att få ihop till maten. De mindre fick följa med storebröderna ner till Bergviken och fiska abborre.

Kristina var snäll och rar mot sina barn och barnen hörde aldrig henne klaga. Hon var aldrig orättvis och hon visade en kärlek lika stor till dem alla. Man kunde höra stoltheten i hennes röst när hon sa "mina pojkar". Ja, hon kunde känna sig stolt över sina barn som alla uppnådde vuxen ålder och lärde sig till duktiga hantverkare.

Kristina avled 1952, 87 år gammal, troligen utan att ha återsett sitt barndomshem vid Frykens strand.

Även hennes syskon Nils och Maria blev kvar i Hanebo. Maria gifte sig Sundberg och blev bosatt på Hälla. Nils gifte sig med dottern från den gård i Västansjö där han var dräng. De flyttade sedan till Röstbo och tog sig efternamnet Agersten.

Generna efter syskonen är idag spridda över stora delar av riket även om blodsbanden tunnats ut under de 120 år som gått sedan tre fattiga och hungriga ungdomar sökte sig ut i världen i hopp om ett bättre liv.

Lasse Engman

Tom Sawyer vid Raboströmmen

Det var i somras. Min barndoms vatten
rann stilla, sorlande, vid min fot.
Stilla föll skymning. Den ljusa natten
bar doft av yxne och näckrosrot.
Som lyft ur sagan, på fjärilsvingar,
en stilla smekning emot min kind
steg fram ett minne, likt vattenringar
på blanka fjärdar i sydlig vind.

Nu lägger solen i blöt sin näsa,
mor tvättar mattor bland vass och al
i fantasin hör jag kobror väsa
och apor tjattra i lövskuggssal.
Missisippi flod är den blanka höljan,
de svarta slavar är brukets kor.
Mor sköljer tvätten i svala böljan
jag övervakar, bredbent och stor.
Här välver himlen sin blåa kåpa
och dofter blandas, av dy och såpa
av silvrad bräda och rödbränd hud.
Hör! Djungeln viskar! Hör fallets ljud!

Från gröna dunklet bland trädens skugga
ett stilla prassel. Vem smyger så?
En smäcker farkost! I hatt och snugga
står barbent Huck Finn med blicken blå
riktad mot höjden. Där i lianer
dolda bland löven - två mohikaner
med tomahawker, iklädda hudar.
Man skymtar färggranna fjäderskrudar.

Jag själv - Tom Sawyer - som given hjälte
snabbt språnget vågar. Bak blockhusknut
jag drar revolvern ifrån mitt bälte
och tar ett ädelt och djärvt beslut:
Huck Finn skall räddas! Jag vågar livet!
Förakt för faran är mannens lott.
Att falska rödskinn skall dö är givet
med precision lossas mina skott.

I segeryra nu tråddes dansen,
jag glömde vakta på var jag stod.
I Raboströmmen jag blötte svansen,
mot bryggans kant slogs min nos i blod.
Huck Finns kanot blev till Johans eka
och apors tjatter blev trastars skrän
när tårar randade kinder bleka
och indianerna snabbt svann hän.

"Gunte"

Bofara manskvartett

I Hanebo Jul 1963, 1983 och 1993 finns artiklar om Kilafors sångarbröders 40-, 60- och 70-årsjubileer. Jag har dock ej sett något skrivet om Bofara manskvartett i min samling av Hanebo-Jul, men jag saknar visserligen några tidiga utgåvor.

Jag läser i 1963 och 1983-års tidningar att "brukspojkarna" år 1923 kom på idén att bilda en manskör, sedan de hört en kör från Söderhamn sjunga i väntan på tåg vid Kilafors station. I 1993-års artikel saxar jag följande:
"Körsång förekom redan både i Hanebo och Segersta. I Bofara och Segersta fanns manskörer och i Lilltjära en blandad kör. Tyvärr är dokumentationen från tiden före 1923 mycket sparsam."

I Norrlands Sångarförbunds Medlemsmatrikel från år 1925 kan vi se sammansättningen på Bofara manskvartett bildad 1915, Landafors manskör 1920 och Kilafors sångarbröder 1923. Söderhamns sångförening, som inspirerade "brukspojkarna", bildades redan 1857!

Bofara manskvartett, Kilafors.

(Bildad år 1915.)

STYRELSE.

Ordförande: Handelsbitr. Th. Hansson.
Kassaman: Handelsbitr. Knut Lindblom.

SÅNGANFÖRARE: Handelsbitr. Albert Lindblom.

KÖRMEDLEMMAR.

1:a tenorer.

Hansson, Th., hand.-bitr.
Hemlin, J. O., skogs.-arb.
Johansson, I., skogs.-arb.

1:a basar.

Hedlund, J., jordbr.-arb.
Jönsson, J., jordbr.-arb.
Lindblom, K., hand.-bitr.

2:a tenorer.

Fohlin, J. G., skogs.-arb.
Lindblom, H., reparatör.

2:a basar.

Fohlin, H., jordbr.-arb.
Jönsson, O., jordbr.-arb.
Larsson, L., jordbr.-arb.
Lindblom, A., hand.-bitr.

— 6 —

Kilafors sångarbröder, Kilafors.

(Bildades år 1923.)

STYRELSE.

Ordförande: Diktare Ivar Bergström.
v. Ordförande: Kantare Hugo Persson.
Sekreterare: Sågverksarbetare Oskar Malm.
Kassaman: Brädgårdsarbetare Karl Moberg.
Femte ledamot: Materialförvaltare Erik Lindén.

SÅNGANFÖRARE: Kantor Rolf Hjorth.

KÖRMEDLEMMAR.

1:a tenorer.

Hagström, T., järnarb.
Lindén, E., ind.-arb.
Moberg, E., hand.-bitr.
Moberg, K., mjölnare.
Ström, J. E., banvakt.
Ström, K., snickare.

1:a basar.

Johannesson, G., skräddare.
Lindén, S., sågv.-arb.
Moberg, B., brädg.-arb.
Snith, B., brädg.-arb.

2:a tenorer.

Persson, H., kantare.
Rask, G., jordbr.-arb.
Snith, J., sågv.-arb.

2:a basar.

Bergström, I., diktare.
Hedberg, E., brädg.-arb.
Malm., O., sågv.-arb.

— 22 —

Landafors manskör, Landafors.

(Bildad år 1920.)

STYRELSE.

Ordförande: Kantor C. Strandberg.
Sekreterare: Jordbruksarbetare G. Andersson.
Kassaman: Bokhållare J. B. Norlander.

SÅNGANFÖRARE: Kantor C. Strandberg.

KÖRMEDLEMMAR.

1:a tenorer.

Pettersson, K., sågv.-arb.
Storm, J., målarmäst.
Vestlund, H., flottn.-arb.

1:a basar.

Bonander, O., arb.
Persson, B., arb.

2:a tenorer.

Andersson, G., jordbr.
Hedlund, O., sågv.-arb.
Lindberg, G., sågv.-arb.

2:a basar.

Salander, O., stationsm.
Löfkvist, L., stationskarl
Norlander, J. B., bokh.
Törnkvist, G., arb.

— 23 —

Min far Albert och hans bröder Helmer och Knut samt deras kusin Theodor Hansson (Rut Eismars far) var med och startade kören 1915. I 1925 års uppställning fanns enligt matrikeln dessutom J.O.Hemlin, Ivar Johansson från Erik-Jans, mina tremänningar bröderna Gunnar och Helmer Fohlin, Johan Hedlund från Jöns-Ers (Lattas far), bröderna Johan och Oskar Jönsson från Backans samt Lars Larsson (Pelles-Lars). Lars son Mats är som bekant fortfarande aktiv i "brukskören".

P.g.a. för låg ålder fick jag aldrig lyssna till Bofara manskvartett. Jag frågade därför för en tid sedan Eskil Skoglund, som är systerson till Erik-Jans Ivar: "Var pappa verkligen ledare för kören?" Svaret blev: "Ja, det var han som hade stämgaffeln".

Jag hoppas att genom ovanstående sidor ur medlemsmatrikeln och fotot ha tillfört lite fakta om "tiden före 1923". Matrikeln har jag förvärvat av min kusin Jan-Erik, som hade ärvt den efter sin far, "kassamannen" och 1:a basen Knut.

Fotot är från en sammankomst med både Bofara manskvartett och Landafors manskör. Dessutom finns 5-6 sångare med från Västansjö, Hällbo och Hå och jag vet ej vilken av körerna dessa tillhör. De kanske har bildat en egen kör? Vet någon läsare något om detta är jag tacksam för ett meddelande.

Vid identifikationen av sångarna på fotot har jag haft hjälp av bl.a. Eskil Skoglund. Beträffande Landaforssångarna så bad jag för många år sedan Tage Hägglund i Hullsta/Bollnäs om hjälp och han engagerade även sina föräldrar i arbetet. Stämmer vår identifikation, så är fotot taget mellan 1920 och 1923.

Runo Lindblom
0650-315 07 eller 822 62

Övre raden (7 st) fr. v. (Bofara manskvartett förkortat BMK)
Per Eriksson, Hällbo, Theodor Hansson, BMK, Edvin Hansson, BMK, Ivar Johansson, BMK, Ferdinand Lindblom, Västansjö, Gustav Nilsson, Hällbo, Georg Törnkvist, Landafors.
Nedre raden (14 st) fr.v.
? Larsson, handlare, Helmer Fohlin, BMK, Lars Larsson, BMK, Albert Lindblom, BMK, Ivar Hedberg, Hå, Helmer Lindblom, BMK, ? Stocksäll, Per Larsson, Hällbo,
Oskar Bonander, Landafors, Manne Olsson, Olle Hedlund, Landafors, Bror Persson, Landafors,
Helmer Vestlund, Landafors, Knut Lindblom, BMK.

Hanebo-Segersta manskör 80 år

I slutet av -03 firade Hanebo-Segersta manskör 80 år. Bilden tagen våren -04.
Främre raden fr.v. Arne Nygren, Rune Sundberg, Erik Andersson, Algot Forsberg, Sven-Erik Forsberg, Ola Broman, Sven Lönn, Börje Persson, Tord Gustafsson.
Mittenraden fr. v. Urban Ahl, Sven Svedberg, Göran Lagerhäll, Nils-Erland Norlander, Anders Danielsson, Gunnar Höglund, Gunnar Forsman, Joel Svedberg, Arne Eriksson.
Bakre raden fr. v. Sune Baggström, Stig Berglund, Inge Englund, Allan Phil, Erich Platzgummer, Mats Larsson, Ingvar Olsson, Jan Markgren, Torkel Fäst.

Av Erik Källströms (den gamle mannen i artikeln) sonson Bo Källström har Hanebo-Julredaktionen fått låna tidningen FIB Folket i Bild, nummer 40 från 1954. Vi vill publicera artikeln om Ruth Nilsson (allas vår syster Ruth) som var införd i det numret. Är vi rätt underrättade var det journalisten Barbro Bolinder som skrev och fotografen Sven Gösta Johansson som fotade.

Syster Ruth tjänstgjorde som distriktssköterska i Hanebo från 1926 och trettio år framåt. Det har skrivits om henne i Hanebo-Jul tidigare, 1976.

Här berättar hon:

Jag har 4000 patienter

HAN LIGGER PÅ sitt yttersta, en gammal man med det mesta i livet bakom sig. Han vill inte ligga i finrummet med den breda, sköna soffan, med släktporträtten i ramar på bordet och amerikabreven ordentligt buntade i lådan. Han vägrar ligga i sängkammaren, där trasmattorna ligger prydligt på golvet och gardinerna är ljusa och luftiga mot de rentvättade fönstren.

När jag kommer för att hälsa på honom ligger han uppe på vindsloftet, takbjälkarna reser sig brunbetsade över hans huvud, han har fått en hörna för sig själv bland utskottsmöblerna och travar av gamla tidningar.

Där finns en liten vindsruta, alldeles i höjd med hans huvud på kudden. Glaset är märkt av åratal av höststormar och strida vårregn, men han behöver inte anstränga sin söndervärkta kropp för att kunna ligga där och se dagen rinna förbi. Där ute går vägen, den slingrar sig fram genom landskapet, han kan se ända bort till kröken vid Konsumaffären.

Hela dagen värker det i hans gamla ben, det är som ville sjukdomen pröva honom – hur länge till ska han orka? Men han är så förnöjd och glad över livet, över det liv som inte längre är hans utan snart går i arv till de unga. Han orkar inte resa sig upp längre, han ligger med ett tålmodigt leende och väntar på mig då jag kommer travande uppför trappan med väskan som har lindringen och hans spruta till natten.

Han är min ljuspunkt brukar jag säga. När jag är trött är det han som ger mig krafter att sträva igenom en lång dag till. Blir jag missmodig och tycker mitt arbete är meningslöst – då tänker jag på den gamle och så knogar jag vidare.

Jag går till honom på kvällen, det är min sista tur på dagen. Han får mig att fundera över och minnas det arbete och de människor som har varit mitt yrke och mitt liv i så många år. Tjugonio år, det är en lång tid. Varje fall under de åren, hur alldagligt det än må synas och också vara, är liksom ändå ett litet enskilt drama i vardagen. Arbetet blir ju gammalt och vant med tiden, det vore underligt annars. Jag känner bygden här, jag känner dess folk. Så många år mitt ibland dem att de inte längre bara är patienter utan vänner.

Det finns så många som romantiserar, pratar om det här yrket, sköterskans, som ett kall. Jag tar det för vad det är och jag tycker om det.

Att vara distriktssköterska betyder att man har fyratusen patienter, det är många mil mellan gårdarna, eländiga vägar upp till de små ensliga torpen i finnskogarna. Man har ingen planerad arbetsdag med lediga timmar prydligt inkilade mellan uppgifterna. Mina mattider, min sömn och min fritid respekteras inte. Jag gör det inte själv – varför skulle då andra göra det? Jag har inte tid att lyssna på väderleksrapporter, det gör detsamma vad vädret säger, sjukdomen väljer inte sin tid mig till behag. Det är därför jag har skaffat bilen.

Innan jag hade den måste jag ta taxi ibland för att hinna. Men jag tyckte inte om det. Det var patienternas sak att bekosta min resa. Då fick jag dåligt samvete, hörde hela tiden hur tioöringarna trillade medan jag arbetade. Och då hade jag inte ro att ta den där lilla extra stunden vid den nybäddade sängkanten.

Pratstunden, den är viktig. Lika viktig, nästan, som sprutorna och tabletterna och skötningen. Man måste ha tid att lyssna. Någon ligger sjuk och funderar hela dagen, då jag kommer måste jag kunna dela dom funderingarna.

Det kan vara husmor som är sjuk, hon ligger och oroar sig, kan inte med att se hur arbetet hopar sig. Jag skojar bort det, sätter familjen i rörelse att hjälpa till. Det finns så mycken god vilja, men många är tafatta, kommer sig inte för.

Är det husfar som är sjuk kan det bli bekymmer med ekonomin. Det går att få hjälp med sådant också, många vet bara inte hur och var man ska söka.

Det händer också att man måste vara själasörjare. Det kan komma ett häftigt olycksfall, en ung människa går bort. Då ska man plötsligt stå där, kunna ge kraft att leva vidare, trösta och hjälpa. De unga, de livskraftiga – det är svårast när de

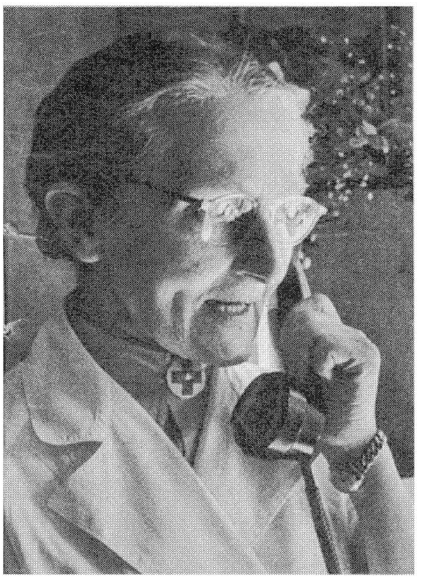

går bort. Man känner sin egen vanmakt. Det kan verka så meningslöst.

Jag minns en vinternatt, det är några år sedan, men jag glömmer den aldrig. Jag gick hem genom ett sagolandskap med tung vit snö på granarna. Månen kastade långa, blåvita skuggor bland trädstammarna. Det var kallt, det skrek om pjäxorna i snön. Jag brukar njuta av en sådan natt, brukar sätta upp ansiktet mot kylan, dra långa, djupa andetag ... Men den här natten kände jag ett slags oresonlig ilska mot all denna skönhet.

Jag hade nyss lämnat ett hus högt uppe vid skogkanten. Det var ett litet hem och fattigt, men det var prydligt och fint. Och det var lyckligt. Hade varit det åtminstone till för en vecka sedan. Mor i huset, en ung, duktig kvinna med hårda arbetsnävar och mjuka, skrattlystna ögon hade just givit livet åt sitt sjätte barn. Det fanns ingen över sju år i barnaskaran, men de, hustrun och mannen, tog emot dem med samma glädje. När man var frisk och stark och kunde arbeta, så! Hon hade förälskat lett åt den nyfödde, syskonen hade glatt sig åt ännu en lekkamrat och mannen hade tagit nya tag ute i skogen och känt sitt ansvar.

Så blev hon sämre, orkade inte le lika glatt då jag kom. Hon hade blivit så tunn och liten den där veckan, hon var bara stora ögon till slut. Så blev jag kallad dit mot kvällningen. Det var inte bra. Det var inte alls bra. Maken mötte mig i dörren. Vi kämpade om ett liv den natten, vi kämpade en förtvivlad och hopplös kamp. Hon dog där inne i stugan medan den lille nyfödde sov lugnt och snusade i sin korg.

Mannen kunde inte förstå det, ville inte förstå det. Hon var hans hustru och hon var allt han brydde sig om här i världen. Barnen dom fanns ju kvar, och dom klängde sig intill honom, förstod väl inte riktigt vad som hade hänt, bara att far var ledsen och inte ville låta sig tröstas. Men barnen, de var deras gemensamma – å, varför, varför? Han upprepade ordet, sitt förtvivlade varför, sa det ut i tomma luften, sa det ner mot korgen med den yngsta lilla babyn.

Den natten har jag svårt att glömma. Jag gick sakta hemåt, hade liksom ingen lust att komma hem till min lilla ombonade sköterskevåning. Det verkade så meningslöst, livet och dess gång och jag själv. Det var svårt länge, men han klarade det, mannen. Han gjorde duktiga människor av sina barn, han tog det till sin uppgift att fortsätta det verk som han och modern hade planerat.

På landet måste man vara med överallt. Det är inte så lätt för en ovan att bädda en sjuksäng, att lägga kuddarna i den rätta höjden, att komma ihåg att sjukrummet måste vara rent, ljust och luftigt. Det ska vara tyst och stilla för den som behöver ro och ändå med lite av dagens verksamhet och händelser i närheten. Ingen får ligga och känna sig bortglömd.

De flesta vill ju helst ligga hemma, mest så de gamla. Sjukhuset skrämmer. Då tror man lätt att det är slut, ingen idé att kämpa emot längre. Ålderdomshemmet, så fint och modernt det än har blivit, verkar ibland som förvisningsort. De gamla minns ännu fattighuset och det känns svårt nu när man kommit "på undantag".

Det händer att jag får lirka och övertala länge, i veckor, innan en ensam gamling går med på den där transporten till ålderdomshemmet. Om det finns hjälp i huset, så visst får dom ligga hemma, det är nog det lyckligaste. Men ibland tar sjukdomen en sådan vändning att det bara inte går. Och det finns många ensamma, som ingen hjälp kan få.

Det har hänt att när gammelmormor äntligen ligger i sin fina säng på ålderdomshemmet, så slår hon ihop händerna och suckar:

– Hit skulle jag ha flytta för länge sen. Här ä så skönt!

Då blir man själv så hjärtinnerligt glad. Det är ju ett stort ansvar att ta, det att flytta en människa från hennes rotfäste.

Människorna i de små ensliga gårdarna är ofta skygga, det dröjer innan man kommer i kontakt med dem. Det bor en gammal fru långt häruppe, hon är ensam på gården, har varit det i många år. Hon har fårat ansikte och söndervärkta, trötta fingrar. Hela sitt liv har hon strävat och knogat för att hålla samman gården och det lilla jordbruket. Mannen dog tidigt och lämnade henne med barnen. Hon har klarat det ensam, nu lever hon på barnbarnens brev och besöken till sommaren.

En enda son har hon hemma, en liten dvärg. Det händer ibland i skogsbyarna att det föds ett sådant barn. Det är intelligenta och glada människor, men deras kroppar är förkrympta.

forts.

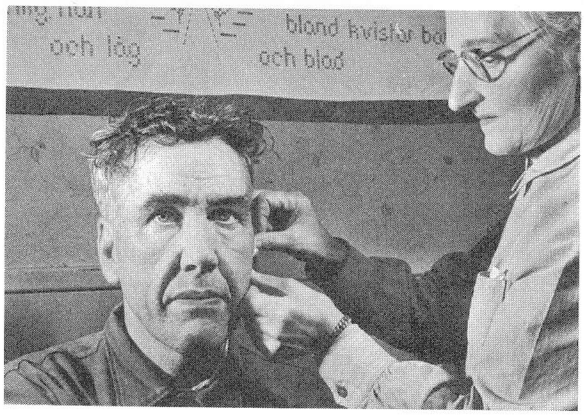

Ofta blir de älsklingsbarnen, föräldrarna kanske släpper litet på det skygga och instängda, slösar av den kärlek de har inom sig men så sällan vågar visa på just de barnen.

Det kanske verkar som vore det mycket trist i det här arbetet. Men det är inte så. Just människor på landet är tåliga, strävar oförtrutet på, även om deras öde är tungt. Och det finns så många glädjeämnen. Det kommer en liten blyg gåva, den ges utan åthävor, men den är uppriktigt menad. En bukett blomster ur trädgården, grönsaker, alla vill gärna dela med sig. Det kan bli många kaffepauser i det här kringflängandet, alla vill bjuda, finduken kommer fram och kaffepannan på spisen. Men man får dela på sina gracer!

Roligast är skolbarnen. Deras årliga rutinundersökning hör till mina käraste plikter. Nu för tiden kan det hända att det redan är andra generationen jag får ta hand om. Dom skojar och skrattar, har inte mycket respekt, dom känner mig för väl. Och dom tar det som en rolig lek alltsammans. Numera finns det sällan några föräldrar som opponerar sig inför de nymodiga proven. Men det fanns en gång en hel syskonskara som varje gång kom till calmettvaccineringen med samma bud från pappa:

– Nej, vi får inte vara med.

Då får man vara tålmodig, göra hembesök, försöka förklara att det allt är för barnens bästa. Till slut kommer man överens. Det gick så med den här syskonskaran också. En dag kom dom och satte sig snällt i raden av väntande små patienter. Och när alla ungarna var klara och proven fina, då fanns det en pappa som skröt med att hans ungar, dom hade minsann blivit undersökta, och det var sannerligen inget fel på dom!

Man sitter och funderar och tittar tillbaka. Det blir inte så ofta tid till det. Telefonen är min ständiga kamrat, så många bud den har bringat under åren om sjukdom, nöd och smärta. Också om sjukdom som plötsligt tagit en annan och bättre vändning. Och själv har jag kunnat ringa ilbud hem till en patient efter att ha undersökt prov här hemma:

– Allt väl, det går bra att gå upp.

Mitt sista besök på kvällen blir till den gamle på vindsloftet. Vi väntar nog båda lika ivrigt på det besöket, det är dagens bästa stund. Man tycker att det borde vara svårt, att se en gammal människa långsamt tyna bort inför ens ögon. Men det är ändå ljuspunkten. Han blir liksom alla mina patienter i en. Hans tillit, hans förtröstan. Det är såna som han som gör det här yrket till mitt liv.

Brevet från Linnea

År 1917 gick Maria (Maja) Horn och läste. Maja, faster till Nisse Horn i Västansjö, bodde tillsammans med föräldrar och syskon i Helins i Västerberg under några år. Där blev hon god vän med den jämnåriga Linnea, Tage Sahlins mor, som konfirmerades samma år. Maja bosatte sig så småningom i Ängelholm. Till konfirmandernas 40-årsjubileum 1957 kunde hon inte komma, varför Linnea ordnade med ett foto åt henne åtföljt av ett långt brev.

Västerberg den 4 okt

Min kära Maria!

Hur länge är det inte sen jag skrev till Dig senast. Du minnes väl alla vackra vykort man skickade varandra på den tiden. Tänk, numera är visst detta sätt att hålla kontakt med varann bortlagt, synd tycker jag. Det var ju både rart och billigt. Numera kommer man sig inte ens för att ringa till sina vänner, och till sist står man där ensam och allén. Nej, har Du en vän, var rädd om den, står det någonstans och ju äldre man blir desto mer längtar man efter gemenskap.

Tänker att Du fler än en gång undrat varför Du inte hört något från vår "träff". Ingen lovade bestämt att skriva till Dig – men alla tyckte det var så rart av Dig att skriva till oss. Jag läste brevet för dem allesamman.

Varför jag inte skrivit förut, ja, det har jag tänkt göra många gånger, men jag är ensam och arbetet tornar upp sig alltjämt. Så är jag mormor och får hem Kerstins båda pojkar, 5½ och 1 år, och då är jag både hund och häst och lektant fullt ut. Tänk vad man tycker att det är roligt med dem. Gärna har jag dem, men det blir mycket med lagård och hushåll tillika. Det är ju för att underlätta för henne och vad gör man inte för barnen.

Har tänkt skriva både till Dig och till Arthur Johnson. Han är i Ohio och vi har brevväxlat i många år. Han var hem för 6 år sedan, då var han och frun här på Kerstins bröllop.

Ja, för att återgå till träffen. Vi samlades utanför kyrkan, det var många som inte sett varandra på 40 år. Jag kände inte igen Linnea Lindblom fast hon bott i Västansjö, men jag har inte sett henne sedan konfirmationstiden. Så är det ju det också, att hon tillhör de "stilla i landet".

Ja, sen vi hälsat och bekantat oss gingo vi in i kyrkan. Inte i samlad tropp utan hit och dit. Det var en ömmande begravning den dagen också. Agermans unga fru hade hastigt dött från 7-årig flicka, make och hjälplös åldrig företrädare i gården som var helt beroende av hennes hjälp. (Närmaste granne till kyrkan.) Medan vi väntade att begravningsfolket skulle gå, så gingo vi till Jenny Linders grav och till Lasses Pers grav och lade ner blommor och så sjöngo vi en vers vid vardera graven av Härlig är jorden. Kyrkoherdens barn besökte också sina kamraters gravar och då vi sammanträffade vid en grav sjöngo vi de sista verserna gemensamt.

Det var Pastorn som predikade och efter predikan talade

han till oss konfirmander. Vi stod upp och det var rätt lustigt att se två tanter som var 78-80 år följa vårt exempel. Många drog på mun men tanterna märkte inte att det var fel. Det är ju så omständigt med upp och ned i kyrkbänken.————

Sedan fraktade vi oss i bilar till Nya Hotellet där ett bord i den här fason var dukat.

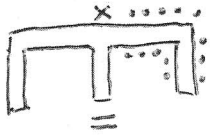

Pastorn och frun satt vid x. Jag och Olle Svedlund vid =. Kyrkoherdens barn vid ….. och Bladins barn till vänster. Jag hade tagit foto med på pastor Bladin och det tronade mitt på bordet bland blommorna. Det lustiga var ju att vi voro lika många från vardera prästerna.
Kyrkoherden var inte med utan hans konfirmander betalade för pastorns fru och vi för pastorn och så halverade vi betalningen, 11 kr, för Ernst Jonsson som vistas på kommunhemmet.

Telegram från frånvarande upplästes. Hälsningar, både brev och muntliga kommo. Olle Krantz kom ihåg att han vid nattvardsgången fick läsa: Vaka själ och bed. Då sa pastorn att han trodde att vi kunde svara bättre på frågorna nu efter så många år än de barn han numera undervisade. Han bad Olle läsa verserna nu också och det gjorde Olle. Han knäppte händerna, reste sig och läste hela psalmen. —— Han är kommunist. ——

Ja, trivseln var utmärkt. Alla var belåtna fast jag var rädd att de skulle tycka det var dyrt. Vi hade beställt mat i stället för kaffe. Vi tänkte på dem som skulle resa direkt. Men som sagt, alla var belåtna och ville att vi skulle upprepa det här om 10 år och då kommer alla självmant.

För kyrkoherdens barn fick jag rådgöra med Marta Wirén och Anna Jonsson f. Borg. Maria Spjut ringde jag till så hon hjälpte mig med adresser. Så skrev jag till bekanta som kunde kontakta Ada Johansson från Sibo. Hon bodde i Stockholmstrakten. Då fick jag brev att hon dog i cancer och begrovs dagen innan träffen. Nog var det underligt. Ingen visste något om var hon fanns förut och då vi frågar efter henne var det så nyss hon gått bort. Fem syskon på 2½ år hade dött. Det var hårt tycker jag.

Nu hoppas jag att Du kan tyda det här så Du kan bilda Dig en uppfattning om hur vi hade det. Mycket bestyr var det innan men det var så roligt. Nu fick jag kontakt med alla. Jag skrev eller ringde så alla fick bud. Fem var döda. August Karlsson dog i Amerika för två år sen. Han hade hotell där, förut var han konditor.

Vad det var vackert av Dig att vilja delta med blommor till Bladins grav och till kamraterna. Hjärtligt tack för det. Nu gick det inte på så mycket så jag tog mig friheten köpa ett kort också. Tänkte Du vill se hur vi ser ut. Jag bär sorgklänning efter Georgs syster som begrovs i maj, så jag är mörk jag emot de andra.

Kerstins pojke frågade en gång: Vad har tanten i sitt knä? Han såg på kortet Maria Spjut. Titta lite hastigt ska Du se, det ser ut som en gryta hon har i händerna. Tänk så rolig man är va!

Ja, nu måste jag nog sluta. Karane kommer och vill ha midda. Vi håller på med skörden i Bomyra. Allt är så försenat av regnet. Kallt och blåsigt är det också. Potatisen har vi inte tagit upp heller. Alla människor klagar.

Såg i brevet att Du har Ljusnan så då vet Du lite om vad som händer. Det har Arthur Johnson också, men de skriver och vill veta namn ibland. De har också sett om slagsmålet i Västansjö, men ville veta vem det var. Visste du att det var Einar Sköld och Nygårds Ivar?

Nu erinrar jag mig att Du fyller år i dagarne. Hoppas att detta kommer till högtidsdagen! Maja Spjut fyller den 7 i denna månad och jag på folkomröstningsdagen.– Tänk va bråk för att jag fyller år. –

Nu hoppas jag att vi kan fortsätta bekantskapen genom ett brev någon gång ibland. Det vore så kärt.
De varmaste hälsningar till Dig från Linnea Sahlin.

Läskamraterna som var med på 40-årsträffen Första raden fr.v. Anna Öberg f. Hansson, Maria Andersson f. Spjut, Agnes Larsson f. Östlin, Helfrid Laura Bjurkvist f. Larsson, Beda Sonefors f. Lindström, Agnes Kahn f. Söderkvist, Anna Fäldt f. Lönn. Andra raden: Kristina Norin f. Östlin, Maria Norin f. Frank, Linnea Sahlin f. Helin, Ivar Pettersson, Anders Larsson, Olle Krantz, Algot Jonsson, Tora Hedberg-Svedlund, Linnea Lindblom-Larsson. Tredje raden: Olle Olsson, Olov Eriksson, Hugo Lindblom, Jonas Rudolf Andersson, Johan Jönsson, Johan Hedlund, Lars Hellberg, Ernst Jonsson, Edmund Olsson, Olle Svedlund, Gustav Larsson.

”Utigårdsasken”

”Utigårdsasken” är en svepask med handlingar som har förvarats i Lilltjära No 2, Utigården.

Askens innehåll är mycket omfattande och innehåller handlingar som tingsprotokoll, boupptecknings, arvsskiften, debetsedlar, räkningar, kontrakt m.m. Dessa berör händelser på gården och i Utibygden 1671-1882, händelser i Hanebo 1803-1878. Dessutom finns legokontrakt, uppbörd till legokassan, andra handlingar som berör soldater i socknen och mycket annat som är en guldgruva för hembygdsforskare. Totalt omfattar asken 825 textsidor. Då materialet är mycket omfattande har det bara ögnats igenom för att få en grov bild av innehållet för att kunna registreras.

För att göra handlingarna lätt tillgängliga, har de med Göran Hanssons tillstånd registrerats och digitalfotograferats. Allt finns samlat på 2 CD-skivor. Den digitala fototekniken gör dem mycket lättlästa på dataskärmen och man behöver inte bläddra i de sköra arken.

Asken överlämnades 1997 av gårdens ägare, Göran Hansson, till Gunnar Flink i Kilafors. Syftet var att handlingarna skulle förvaras på ett för framtiden betryggande sätt. I april 2004 överlämnade Gunnar i sin tur asken till Hanebo Hembygdsförening. Asken förvaras numera i Hanebo Hembygdsförenings arkivhylla hos Släkt och Bygd i museet i Bollnäs.

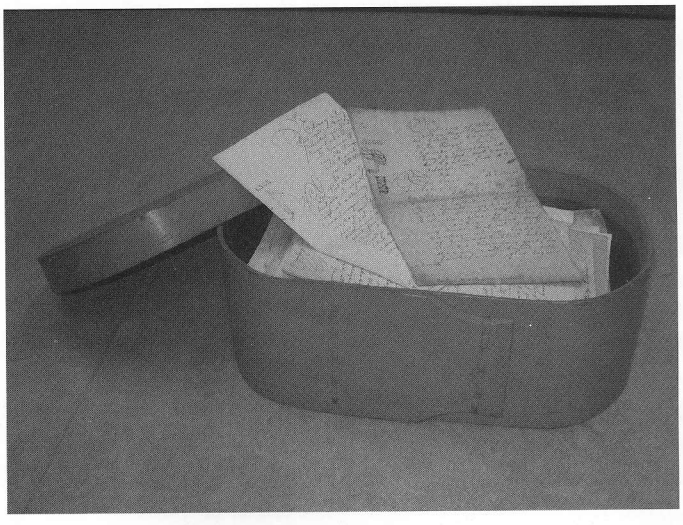

Ett stort tack till Göran Hansson för den framsynthet han visade när han såg till att handlingarna kom i säkert förvar och gjorde dem tillgängliga för forskning. Gamla gårds- och byahandlingar ligger ofta på vindar eller i uthus där de kan förstöras av fukt, möss eller i värsta fall av brand. Det är mycket viktigt att de förvaras betryggande men även att de ställs till förfogande för forskning. Varje handling är en viktig bit i det stora pussel som bygdens historia utgör.

Text och foto: Olle Andersson

Nils och Inga Persson från Utigårn i Löten. Slåtter vid bostugan i Lötbodarne. Dottern Ester närmast kameran och okänd ung man vid höhässjan. Foto: Ernst Pontén.

Klass 1 och 2 i Lötens småskola höstterminen 1948

Stående fr v: Hasse Larsson, Holger Jönsson, Sverker Jönsson, Hans–Olov Hansson, Alvar Pettersson, Roland Rahm, Jonny Birgersson, Leif "Utte" Edling, Leif-Erik Bjurkvist och Jarl Videnius.
Knästående fr v: Donnart Lindblom, Håkan West, Bengt Andersson, Eie Larsson och Nisse Nilsson.
Sittande fr v: Gertrud Jönsson, Inger Lindström, Britt Björklund, Dagmar Bergkvist, Sylvia Andersson och Lars-Göran "Latta" Hedlund.
Barnens lärarinna var Astrid Bamberg.

Svenska Akademiens nya ordlista

I tidningen Kasper, nr 28 från 1918, har någon som kallar sig Tempus Språkfuskare drivit med och gjort egna tolkningar av Svenska Akademiens ordlista. Här är några exempel:

Patrask
– innevånarna i grekiska staden Patras
Portnyckel
– klensmide, begagnas vid hemgång nattetid
Pristagare
– kännare av Ljunglöfs blandning
Skottkärra
– oladdadt skjutredskap
Svindelaffär
– fläskvaruhandel
Socitet
– blandadt sällskap för inbördes beundran
Skålvirke
– dryckesvaror
Sexa
– hör till de enkla talen. Och de enkla talen höra till sexan
Skarprättare
– hufvudman, hvars verksamhet länge varit i aftagande
Tjänstebyrå
– pigmöbel
Valnöt
– oförståndig riksdagsmannaväljare
Ärlighet
– dygd, har varat längst, därför numera alldeles utsliten
Älskog
– den skog i hvilken älskaren knäpper den kuttrande dufvan
Öfvertygad
– välklädd
Ölsinne
– det sjätte sinnet

Ida Eriksson, 14 år och boende på Eh, gjorde i fjol när hon gick i sjuan vid Kilafors skola ett temaarbete i ämnena svenska och samhällsorientering. Hon och hennes skolkamrater fick i uppgift att forska och skriva om hembygden. Deras lärare och handledare var Lena Nyman från Norrsätter.

Ida valde att berätta om två av sina förfäder, sin farmors mor Beda Andersson, och sin farfars farfar Nils Eriksson Rask.

Hanebo-Jul presenterar ett sammandrag av Idas arbete, som är på hela fjorton sidor. Den som är intresserad av att läsa hela hennes text kan kontakta henne eller någon av oss i redaktionen.

Ida inleder med att redogöra för syftet med sitt arbete. Hon vill beskriva hur livet tedde sig för en kvinna och en man för ca hundra år sedan, hur det skiljde sig från dagens möjligheter till utbildning, bidragsformer och krav på jämställdhet.

Hon redogör också för hur tätorten Kilafors växte fram, vilken litteratur hon använt sig av i arbetet och vilka hon intervjuat. Sedan övergår hon till att berätta om Beda och Nils. Att läsa om Beda var för mig särskilt intressant, eftersom hon var en av min farmors systrar.

Sonja Larsson

Beda och Nils – två livsöden för 100 år sedan

Beda Andersson f. Johansson

Hon föddes i Erikjans i Löten den 18 april 1890 samtidigt med sin tvillingsyster Sofia. Deras föräldrar, Helena och Nils Johansson, fick totalt tolv barn, varav tio uppnådde vuxen ålder. Det tolfte dog i barnsäng tillsammans med modern, som då var 41 år. Bedas yngste bror, Ivar, går det att läsa om på sidan 8 och 26 i den här tidningen.

Om Bedas skolgång berättar Ida så här:

2.2.2 Beda börjar i skolan

När Beda var sju år började hon skolan. I ettan och tvåan gick hon i Lötskolan, en röd byggnad som idag går att hyra för fester m.m. I trean och fyran gick hon i skolan i Ordenshuset. Det är en tegelbyggnad som står kvar än idag i Bofara, men där är numera takspånstillverkning. I femman och sexan gick hon i ytterligare en annan skola, Västerbergs skola. Den ligger i närheten av Nolagatan. Hon hade först lärarinna, men i femman och sexan gick hon för en lärare som hette Karl Albert Fransell. Han var sträng och elak mot barnen om han tyckte att de inte skötte sig. Efter vad jag fått reda på råkade lyckligtvis Beda aldrig ut för hans smisk eller andra hemskheter. Hon var duktig i skolan, och kunde skriva väldigt fint. En gång när de hade välskrivning i skolan visade läraren upp hennes bok och sa:

"Så här ska ni skriva".

När inte Fransell hörde brukade hans elever kalla honom "kattarslet" Fransell, eftersom han var så elak, och hans initialer dessutom var K.A.

Som 14-åring fick Beda börja arbeta, först som passopp hos en skollärare i Norrbyn. Hennes sysslor var att handla, laga mat och diska. En gång när hon gick för att handla, berättar Ida, nekades hon detta eftersom läraren och hans familj redan var skyldig mycket pengar i affären. Förr i tiden var det vanligt att man handlade på "krita" som man sa. Inköpen antecknades i en bok, men det var viktigt att man betalade av sina skulder emellanåt.

Beda trivdes inte så bra hos skollärarns, och trivseln blev knappast bättre efter den episoden.

Senare arbetade hon som piga i en av granngårdarna i Löten och som fäbodpiga i Lötbodarna. I fäboden födde hon 1913 under stor vånda sitt första barn, dottern Doris.

I december 1918 gifter sig Beda med Johan Anton Andersson från Böle och i april 1919 föds deras första gemensamma barn, sonen Gunnar.

Ida berättar vidare:

2.2.6 Gården brinner ner

1922 köpte Beda och Johan hus i Sandsveden. Fyra år efter det att Beda, Johan, Doris och Gunnar flyttat till Sandsveden

Beda som fäbodstinta i Lötbodarna.

föddes familjens tredje barn: Rune. Egentligen hade Beda och Johan tänkt att det skulle ha räckt med två barn i familjen, men det blev tillslut fem stycken. Det fjärde barnet: Ivar föddes 1929. 1930 året efter Ivars födelse, var Beda nere vid bäcken och tvättade kläder. Det var veckan före midsommar. Rune som då var tre år var med sin mamma, och Gunnar elva år var uppe i huset och passade lillebror Ivar. Så kom Gunnar ut och ropade: "Mamma det brinner!" Beda höll just då på med ett långkok och svarade: "Ja det är bra det, för jag håller på med ett långkok!" "Nej det brinner i huset!" sa Gunnar. Då blev det fart på Beda. Hon vände sig om och skulle börja springa mot huset, men i hastigheten svängde hon väl till, så att Rune som stod bakom henne just då trillade i bäcken. Hon blev naturligtvis tvungen att dra upp honom först, och sedan var det bara att skynda sig till huset. Gunnar bar ut Ivar ur huset medan hon själv försökte rädda någonting undan lågorna. När hon sedan skulle ta sig ut ur huset märkte hon att det börjat brinna i hennes halsduk, så hon fick snabbt stryka den av sig. Korna som var i ladugården måste också ut för ladugården brann den med. Men kor vill i sådana situationer hellre tillbaka in i ladugården, så det vart en del jobb med att få ut dem. Som tur var kom grannarna och hjälpte till för de hade sett att det brann. Männen bildade en kedja med vatten från bäcken och upp till huset. Men att stå med hinkar med vatten och försöka släcka en stor brand är inte lätt. Till slut kom i alla fall brandbilen och brandmännen släckte elden. Men allting var förstört. Efter att ha bott i Sandsveden i åtta år tvingades familjen Andersson att flytta. Marken hade de fortfarande kvar, så de kunde behålla djuren.

Den sommaren som huset brann fick de bo i Lötbodarna. Sedan började familjen hyra ett hus i Varstubäcken som kallades Nils-Pers. Där skulle de komma att bo i 6 år. Bedas och Johans sista barn föddes när de bodde i Nils-Pers. Det var den 16 november 1932 som Ruth Kristina Andersson föddes och hon är min farmor. I januari året efter födde Doris en dotter: Harriet så Ruth blev moster vid blott två månaders ålder. Det var alltså många år mellan Bedas äldsta och yngsta barn. De flyttade från Nils-Pers till Olles i Sandsveden när Ruth var ca 3,5 år. Olles var ett hus de hyrde utav Lass-Lars. Som jag tidigare nämnt hade de jorden kvar där huset som brunnit ner stått och där fanns lite åkermark, och på sommaren hade de korna ute på bete i skogen. De hittade hem själva. Olles var ett torp, så de hade inte så många kor. Bara 2-3 stycken. De hade två getter, en vit och en brungrå och ibland hade de även någon gris. På vintrarna var det svårt med jobb för Johan speciellt när kriget kom. I och med andra världskriget blev det ransonering och fattigt. Kriget förde också med sig dåligt med arbete. Under vintern kunde han ibland få arbete med snöskottning på station.

Ida vet också berätta att Beda hade vacker sångröst, att hon sade sig vara nöjd med sitt liv och sitt arbete i hemmet och med djuren. Om hon hade velat något annat behöll hon det för sig själv. Beda blev 82 år.

Nils Eriksson Rask

Idas farfars farfar levde mellan 1857 och 1945. Ett liv fyllt av hårt arbete, men även av musik, kärlek och upptåg. Han började som lilldräng redan vid fem års ålder. Efter avslutad skolgång var han dräng hos bönder, sedan snickare vid Kilafors bruk (han snickrade flera hundra fönster till drivhusen) och stabbläggare, vilket innebar att han bar plank som lastades på båtar för transport till Bergvik. Städslad som knekt blev han, därav namnet Rask. Arbeten på annan ort tog han också, bl. a. som "gropkörare" vid Råhällan mellan Ockelbo och Gävle. Vid den tiden brevväxlade han med Anna Katarina Hjort från Kyrkbybacken i Hanebo, kvinnan som sedermera blev hans hustru. Sitt sista arbete hade han vid Kilafors bruk och det lämnade han inte förrän vid 75 års ålder.

Nils var född i Segersta, näst äldst i en syskonskara på sju. När han var i treårsåldern flyttade familjen till Knisselbo och där hände det saker. Ida berättar:

2.4.1 Nils första björn

Hur det kommer sig att jag vet att Nils bodde i Knisselbo när han var tre år är för att han senare i sitt liv berättade för min farfar att han såg sin första björn och det var i Knisselbo.

Han och hans mamma var ute i skogen och vaktade getter och får, då de fick höra ett visslande bakom något snår. Nils mor Gertrud sa att han inte fick gå dit, men Nils gjorde det i alla fall för han ville ju se vem det var som visslade. När han kikade efter fick han syn på en björn som satt och visslade med hängande ramar. Han sprang tillbaka till sin mamma, som djuren hade skockats kring. Nils och hon sprang tillbaka till byn och hämtade män som tog gevären med sig för att skjuta björnen. Men när de kom tillbaka till platsen där björnen suttit var den borta. Det enda spår som fanns av den var att den rivit upp snår och mossa i ilskan över att ha blivit störd. Björnar som är på väldigt gott humör kan bete sig på sådant vis som den björnen gjorde, alltså sitta och vissla.

2.4.2 Nils olycka som lilldräng

En gång när han var fem år hände en tråkig sak. Han var lilldräng i en gård i Västansjö, och en av hans sysslor var att på morgonen före klockan 6 släppa ut hästarna på bete. Han tog en häst i vardera tygeln och red på den tredje, för det var en bit till hagen. En av hästarna var folkkär och gick efter honom när han släppte ut dem. Hästen råkade då trampa Nils på foten så att hälsenan nästan gick av. Han kröp till en sten och snart kom hästen och nosade på honom så han tog tag i manen på honom och drog sig upp, och så red de tillbaka till bondgården. Det fanns en "klok gumma" vid namn Margit Lindblom som var läkekunnig. Frun i huset skickade efter henne. Medan Nils låg på soffan och blödde, kom bonden in.

"Vad gör den här lata drulen här på soffan?" var hans kommentar.

"Han har blivit trampad av hästen så att hälsenan nästan gick av ser det ut som", svarade gumman.

"Jag ska lära dig att bli trampad av hästar jag" sa bonden och gick efter piskan och skulle ge Nils stryk. Men hans hustru ställde sig emellan och sa:

"Snart kommer Margit Lindblom och sköter om honom."

När Margit kom dit la hon ett bandage och bar hem honom, så det slutade i alla fall väl till slut, men det hade kunnat bli värre än vad det var.

I sitt äktenskap med Anna Katarina Hjort fick Nils fyra barn; Karin, Johan, Signe och Edvin. Även Johans söner Olle (Idas farfar) och Nisse kom att växa upp på Eh tillsammans med farföräldrarna Nils och Anna.

Ida skriver:

2.4.6 Nils som speleman

Hur Nils började spela fiol vet ingen idag. Han pratade aldrig om det. En av hans två söner, Johan spelade dragspel. De båda döttrarna spelade ingenting. Det var inte alls lika vanligt på den tiden att flickor spelade något instrument. Nils lärde inget av sina barn att spela fiol. En bror till prästen Bladin skrev ner låtarna som Nils spelade. Min farfar och min pappa sökte upp Bladins barn och de tyckte att det var okej att de letade efter låtarna. Men i Uppsala låg det noter i travar och inget var katalogiserat, så det var i stort sett omöjligt att hitta några låtar efter Nils. En polska finns dock kvar. Nils son Johan spelade som jag tidigare nämnt dragspel. En god vän till Johan som hette Georg följde med till Eh en gång och spelade. Han pratade om tonarter men Nils visste ingenting om det. Till slut tröt Nils tålamod och han sa:

Idas farfars farfar Nils tillsammans med hennes farfar Olle.

"Ja´ ger faan i däg å dine durer. Ja´ speler på mitt vis ja´!"

Ida berättar vidare att den mat man åt var oftast glödstekt sill, salt fläsk, pannkaka, pudding, höna eller kyckling och pölsa. På söndagen var det oftast pepparrotskött och potatis och soppa vid samma måltid. Soppan lagades av buljong och så brukade de ha en smörklimp i. På söndagen efter maten brukade Nils ibland gå och lägga sig i skuggan av ett träd och säga:

"Äh, vad bra man har det."

2.4.8 Nils – en kraftkarl

En gång när Olle fått en cykel frågade Nils om han fick låna den. Det gick Olle med på och Nils, som var runt 80 år då, satte sig på cykeln och cyklade iväg längs vägen, och fort gick det! Signe och Anna kom ut ur huset och ropade förskräckt:

"Kom tillbaka. Du slår ihjäl dig!"

Men allt gick bra och Nils han talade inte om var han lärt sig cykla. Han var alltså en aktiv karl med glimten i ögat även som gammal. Med sitt arbete var han nöjd efter vad jag har hört. Han slutade inte arbeta förrän han var 75 år. Vid den åldern bar han på ryggen en säck råg upp till tredje botten i ladugården på bruket. Säcken vägde 100 kg så nog var Nils en kraftkarl alltid. På den tiden fanns ingen pension och inga bidrag som det gör idag. Därför jobbade han så länge som möjligt för att kunna försörja sig och familjen.

Den dagen han slutade arbeta gick Anna, Nisse, Olle och Gulli ner till sjön och mötte honom när han kom roende hem i ekan. Nils och Anna brukade inte visa någon riktig ömhet mot varandra, inte när barnen såg på i alla fall. Men den gången när Nils klev ur ekan med den verktygslåda som han alltid brukade ha på jobbet men som han nu tog hem för att han inte skulle arbeta mer, omfamnade Anna honom.

"Åh mor, hur ska vi nu klara oss?" undrade Nils.

Ida berättar i sitt slutord om breven som finns bevarade, brev som Anna och Nils skrev till varandra. Material som hon inte har utnyttjat i det här arbetet.

Det får bli nästa projekt, Ida, breven finns ju kvar!

Svenska hus ensligt belägna

Ett virrvarr av svarta granar
och rykande månstrålar.
Här ligger torpet sänkt
och det tycks utan liv.

Tills morgondaggen sorlar
och en åldring öppnar
– med darrande hand –
fönstret och släpper ut en uv.

Och i ett annat väderstreck
står nybygget och ångar
med lakanstvättens fjäril
fladdrande vid knuten

mitt i en döende skog
där förmultningen läser
genom glasögon av sav
barkborrarnas protokoll.

Av Tomas Tranströmer ur diktsamlingen
Hemligheter på vägen 1958

Minns ni...

"Sjukärings-kasernen i Sibo"

Ägg-grynsvälling

1 ägg
1 hg vetemjöl
skalet av ½ citron
4 ½ l skummjölk
2 tsk salt
3 msk socker

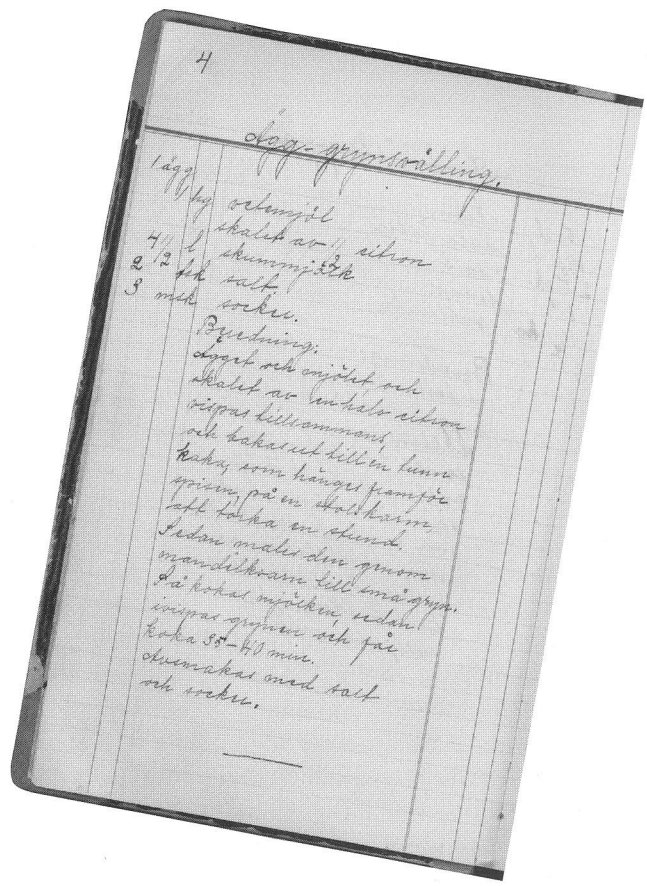

Beredning:
Ägget och mjölet och skalet av en halv citron vispas tillsammans och bakas ut till en tunn kaka, som hänges framför spisen, på en stolskarm, att torka en stund.

Sedan males den genom mandelkvarn till små gryn. Så kokas mjölken, sedan ivispas grynen och får koka 35-40 min.

Avsmakas med salt och socker.

Ur "Anteckningar från Storkökskursen i Vesterberg maj-juni 1915" där Anna Larsson, Bofara, deltog.

Även om världen går under
i morgon
– skall jag plantera ett äppelträd
idag –

Martin Luther

Gästfri man vid Ki-Chi-Saga

Det var det förolympiska året 1967. Världens bästa idrottsmän hade prövat de olympiska banorna i Mexico City. Jag hade arbetat större delen av året i denna världens största stad belägen 2300 m.ö.h. Långdistanslöparna hade haft det besvärligt med den tunna luften. Själv hade jag flämtat av ansträngning när jag tillsammans med några kamrater efter många timmars klättring lyckats nå gränsen för evig snö på ca 4700 m på en av Mexicos många vulkaner.

På senhösten var min arbetsuppgift klar. Jag hade inte haft tillfälle att ta semester tidigare under året. Nu var min fru och jag överens om att ta en ordenlig titt på USA. Vi beslöt att bli USA-turister med hjälp av Greyhound-bussarna och "Se Amerika-biljett, 100 dagar för 100 dollar!". Vi hade förstås inte tid med etthundra dagar men drygt tre veckor skulle vi kunna färdas.

Efter tågresa till gränsen Mexico-USA bytte vi till Greyhound. Med de bekväma bussarnas hjälp fick vi under de kommande veckorna se mycket av det stora landet.

Under tiden i Mexico hade vi åter läst Vilhelm Mobergs böcker Utvandrarna, Invandrarna och Nybyggarna och planerade ett besök på den plats i Minnesota där invandrarna slog sig ner. Moberg har så träffande skrivit att "emigranterna var bönder utan jord som for till en jord utan bönder". Den bördiga jorden runt den vackra sjön Ki-Chi-Saga var målet både för oss och för Mobergs smålänningar. Sjöns namn kommer från Chippewa-indianernas språk.

Det var en mörk och kall novemberkväll vi kom till denna plats i östra Minnesota. Enligt kartan skulle den största orten vara Center City och inte Lindstrom som vi först passerade. Vi tog våra väskor och var de enda passagerare som klev av bussen i Center City. Vid den sparsamt upplysta busshållplatsen fanns en bensinmack. Där stod en grabb och tankade sin bil. När vi frågade honom var vi kunde finna ortens hotell svarade han:

"Här finns inga hotell. De finns i Lindstrom som ni tidigare passerade."

Vår nästa fråga blev då var vi kunde hitta en taxi som kunde köra oss till Lindstrom.

"Här finns inga taxibilar", blev svaret.

"Men", fortsatte grabben med positivt tonfall, "där borta finns en restaurang. Där finns säkert folk från Lindstrom så ni kan få lift till något av Lindstroms hotell."

Vi gick till restaurangen som låg strax intill. Väl innanför dörren förklarade jag vår situation. När man talar ett främmande språk kan den vakne och initierade lyssnaren ofta lista ut vad man har för modersmål. Så blev fallet här. På min fråga om lift till Lindstrom fick vi svar från en man i 60-årsåldern.

"Ni är väl svenskar, förstår jag", sa han och reste sig upp.

Han fortsatte på svenska.

"Ni är väl bra folk och då kan ni få bo hos mig i Lindstrom."

Det var en reslig karl med öppet sympatiskt utseende så vi tackade ja.

Vid monumentet står till höger Arthur Andersson, till vänster Eric Liljegren och fru Anna-Britta Aspeby.
Texten lyder: Detta monument är rest till minnet av de pionjärer som här organiserade den Lutherska Minnesota-konferensen 8 oktober 1858.
Listan på präster och lekmän innehåller endast svenska namn.
I bakgrunden sjön Ki-Chi-Saga.

Ortens katolske präst var också på restaurangen och skulle just äta middag. Han insisterade på att få bjuda de långväga gästerna på en måltid vid sitt bord. Vi protesterade lite lamt på svenskt vis, men ärligt talat smakade maten riktigt bra.

Det blev en livlig och intressant pratstund. Han ville veta vad vi tyckte om Mexico, som är ett katolskt land, om våra färdvägar i USA och våra intryck från detta jätteland.

När måltiden var över och vi tackat den vänlige prästen fick vi bekanta oss lite bättre med vår gästfrie svenskamerikan. Han hette Artur Andersson och hade kommit till USA som

treåring i sällskap med sina föräldrar, som var smålänningar från Kronobergs län liksom Mobergs emigranter. Han talade den smålandsdialekt han lärt av sina föräldrar. Omedvetet kom det med ett och annat engelskt ord.

När vi tagit plats i hans stora bil berättade han under färden att han varit farmare liksom sina föräldrar, men att han nu sålt farmen och flyttat till en villa i Lindstrom. För några månader sedan hade hans fru så tragiskt dött i samband med en olyckshändelse så att nu bodde han ensam i sitt stora hus.

Innan vi gick till sängs fick vi veta att det var hjortjakt i Minnesota. Arthur skulle upp tidigt för att hjälpa till med morgonmjölkningen på en farm där mannen var på jakt. Han undrade om vi var intresserade av att följa med och det var vi. Det bestående minnet av morgonbesöket på farmen är att det var väldigt kallt i ladugården där Arthur med van hand skötte mjölkningen. Det var däremot varmt och skönt i köket där vi blev bjudna på frukost.

Arthur hade en god vän, Eric Liljegren, immigrant från Långasjö i Kronobergs län. Han brukade vara ciceron åt turistgrupper från Sverige. Han ställde upp även för oss när vi under dagen åkte runt i Arthurs bil och besökte alla intressanta platser kända genom Mobergs böcker. Vi blev förvånade över hur väl författarens naturbeskrivning stämde med verkligheten. Den första begravningsplatsen med namnförsedda gravstenar var inget undantag från Mobergs korrekta beskrivning. Gravplatsen ligger på en liten udde i Ki-Chi-Sagasjön.

Makarna Liljegren bjöd på fin middag i sitt hem. Eric berättade att när Moberg bodde i Lindstrom för att samla material till Invandrarna och Nybyggarna umgicks han endast med redaktören för den svenskspråkiga tidningen på orten. Hos honom fick han tydligen allt stoff han behövde till sina böcker utan att spilla tid på ett flertal kontakter.

Efter två trevliga givande dagar i de trakter vi nu lärt känna genom våra nyvunna vänner var vi tacksamma över vårt misstag att kliva av bussen i Center City i stället för i Lindstrom. Det var med saknad i sinnet vi lämnade våra gästfria svenskamerikaner och bytte Arthurs fina bil mot den Greyhoundbuss som nu förde oss vidare till min frus kusiner (Franskättlingar från Lotan) i Duluth 20 mil norrut.

En så fin och gästfri man som Arthur glömmer man inte i första taget och vi har uppehållit kontakten med hjälp av ömsesidiga julbrev. Han inleder alltid breven med *Käre släktingar och vänner.* Ett rationellt sätt att skriva; samma innehåll till ett flertal adressater. Helt klart har en så vänlig och gästfri person många vänner. I breven beskriver han större händelser under året. Att han t. ex. har hjälpt sina bekanta i Lindstrom att måla om sina hus eller att de har haft stora grupper från Sverige på besök.

Arthur, som hjälpt så många, behövde själv hjälp under sina sista år då han blev nästan blind. Han dog vid 94 års ålder, sörjd och saknad av sina många vänner i Lindstrom, den ort som fått sitt namn efter nybyggaren Daniel Lindström från Hälsingland.

Sven Aspeby

Hans och Anna Sund

Paret bodde intill sockenstugan vid Hanebo kyrka. Deras hus är idag rivet liksom sockenstugan. Den låg ungefär där urnlunden är idag och revs då församlingshemmet stod färdigt. Paret Sund skötte om sockenstugan.

Foto: Ernst Pontén

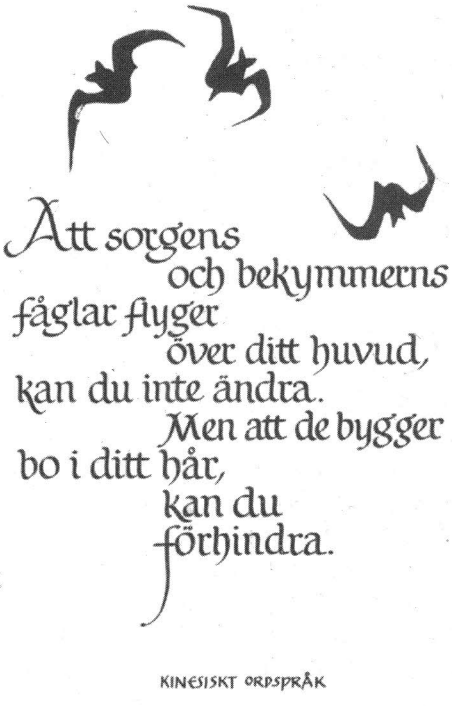

En ursprungsberättelse

Hälsingland, ett liv - mitt liv

Det var på Hälla i Hanebo som mamma bodde åren innan hon ingick äktenskap med pappa en kall februaridag 1942 i Segersta kyrka. De flyttade in för att dela hus med faster på Strömsberg. Farmor hade avlidit dagen efter deras förlovning nyårsafton 1940. Funkishuset låg i en stenig björkbacke vid Landaforsen i Ljusnan. Där föddes jag en tisdagseftermiddag i bäddsoffan i sängkammaren, när de andra kvinnorna i byn var på symöte på Mårdnäs. Tant Kalla var barnmorska och det var hos henne som mamma varit inneboende på Hälla.

Min barndom och uppväxt berikades av Hårgaberget, Hårgasägnen med sina hällar, "hälls angels" och Hårgalåten. På vår tomt fanns det stora flyttblocket, björnstenen, som hade hamnat där, för jätten som stod på Borgberget och skulle pricka kyrkan, missade med några hundra meter.

Sagor, berättelser om människor och händelser förr och nu var viktiga ingredienser i helg och söcken. De fanns flera bärare av muntlig tradition i min omgivning.

På min fars sida har vi rötter i Landa by, Segersta socken med en släkttavla från 1560-talet. Brukare av jord och skog, hemmansägare, utflyttade efter storskiftet till gården Åkre.

Morfar hade cyklat dressin på järnvägen mellan Gryttjesbo och Delsbo 1911-1918. Mina morföräldrar bodde i banvaktsstugor i Långbacka (Delsbo), Nyänge (Landafors) och Söderhamn. Mormors mor hade flyttat med sina föräldrar från Furudal till Ljusne. Kättingsmeder fanns på den sidan. Släktnamnet var Qvarnström med q och det var viktigt.

Varje sommar var det dräktparad vid någon av Hälsinglands hembygdsgårdar. Hembygdsföreningen från hemsocknen tävlade om att ställa upp med flest antal medlemmar klädda i hembygdsdräkt. Som åttaåring fick jag en specialkomponerad dräkt för att kunna räknas in bland Segerstaborna i dräktparaden. Vi besökte hembygdsgårdar i Söderala, Bjuråker, Ljusdal, Hanebo, Rengsjö och Bollnäs.

Ovanför dörren i finfarstun i mitt föräldrahem hängde Hälsinglands vapensköld. I vårt vardagsrum hänger nu den väggrya med ett motiv av hälsingebocken, som mamma knöt till sina två barn och till Sonja, ett krigsbarn från Nordnorge. Bocken skulle vara gyllene mot svart bakgrund och ha röda horn och klövar.

Har jag fått minnet, av liv på distans, om bakfoten?
Få sitt liv, sin barndom, sin klassresa om bakfoten, om bockfoten.
Kan man få något om hälen (förutom hemstickade raggsockor)?
Häl, min strumpvarma häl sjung och dansa Häl-sing-lands lov!
Häll dig du mitt landskap, min hembygds landskap.
Vem skriver vår historia?

Själv har jag mellanlandat i Landa by på upptäcktsfärd genom livet, efter att under tjugo år ha bott "utsocknes" i Uppsala, Östersund, Djibouti och Dakar (Senegal).

För tio år sedan flyttade jag uppströms Ljusnan till Järvsö och är nu mantalsskriven i byn Öje. Järvsö och Segersta har som platser sina likheter; genom dalgången och bergen som omger den och med kyrkan mitt i dalen. Jag har kommit fram till att jag måste leva med utsikt över berg och vatten i Hälsingland.

Annasara Svanteson

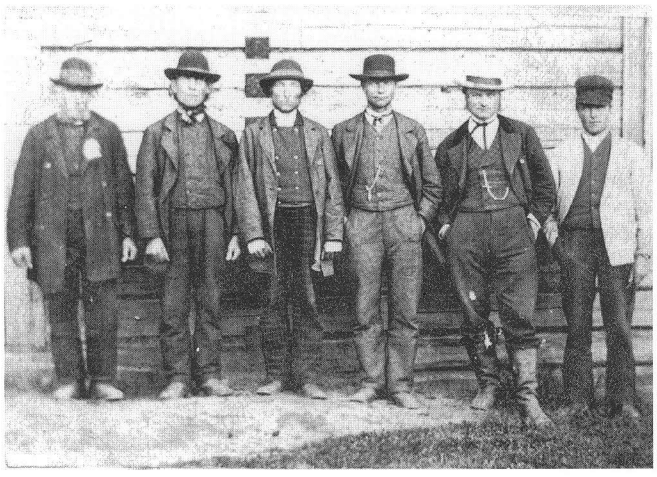

Västergårn i Knisselbo

Ett mycket gammalt foto taget 1877 i Västergårn i Knisselbo, troligen vid någon form av förrättning.

Den unge mannen längst till höger heter Per Jonsson från Knisselbo. Bredvid honom antingen någon från Uhrus i Kyrkbyn, en lantmätare eller en advokat. Sedan är det Jöns Jönsson från Backans i Bofara och Jon Hansson i Knisselbo. Näst längst till vänster någon från Murars i Västansjö och längst till vänster Olof Olsson från Bortigårn i Bofara. Olsson är vid det här tillfället 60 år gammal.

HÄLSINGE-HAMBON 1969-1999

ur Postens synvinkel

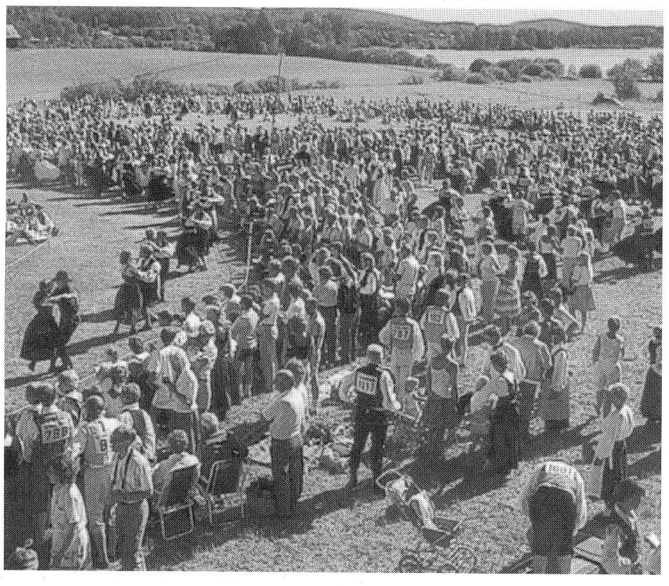

Den 12 juli 1969 mötte postdiligensen upp utanför Posten i Kilafors. Kuskarna Knut Andersson och Bo Hansson var stilenligt klädda som postiljoner, försedda med posthorn och allt. Hästarna, speciellt utvalda att gå i par, var travare från Kilafors; Tildina och Norsson.

Från Kilafors körde man till Hårga och sedan gick diligensen en viss sträcka vid varje etappmål, däremellan fick både kuskar, diligens och hästar åka bil. Postpersonal från Kilafors, Bollnäs, Arbrå och Järvsö jobbade hela dagen till sent på kvällen i Järvsö med att betjäna alla som ville få den unika stämpeln.

Med från starten var Alice Johansson, Eva Westling och Gunvor Olsson alla postisar i Kilafors.

Allt som allt togs åttatusen brev och kort emot. Från Postens PR-avdelning i Stockholm deltog Postens fotograf och Rune Boring, diligensansvarig. Postalt ansvarig de kommande åren var i ett rullande schema postmästarna i Bollnäs, Arbrå och Järvsö, därefter återstart i Hanebo och postmästaren i Kilafors.

Dansparet i stämpeln byttes ut 1970.

År 1974 inträffade en fadäs. Hälsingehambostämpeln saknade datum, varför man tvingades bredvidstämpla alla försändelser med en vanlig poststämpel.

År 1999 fanns det inte någon speciell Hambostämpel.

Vänersborg i oktober 1999
Sven Söderström, postmästare i Kilafors 1964-1971.

Så skriver Sven Söderström på första sidan i en pärm som Hanebo Hembygdsförening fått mottaga. Pärmen har förmedlats av Alice Arfvén (f.d. Johansson) och innehåller foton och vykort försedda med årlig hambostämpel.

År 1965 ordnades den allra första Hälsingehambon som ett inslag i TV-programmet Landskapsleken. Inför 5-årsjubileet av Hambon kläckte postmästare Söderström idén om en särskild poststämpel. Diligens och postiljoner ordnades så som han beskriver i sitt sammandrag. Dansparet i stämpeln bytte utseende till året därpå. Klädseln blir lite annorlunda och personerna något åtskilda. Glädjen som 1969 års par utstrålar försvinner en smula, däremot förtydligas hambostegen.

Alice Arfvén har årligen skickat vykort med hambostämpel till Sven med postadress Munkfors, Hagfors och senast Vänersborg.

1975 undertecknar hon med *"en svettig stämplare"*, 1976 kallar hon sig *"frimärksförsäljerska"*.

Att skicka ett vykort 1980 kostade en krona och femton öre. I pärmen finns ett häfte med porton som gavs ut det året. Hälsingemotiv efter foton av Hilding Mickelsson och Ragnar Andersson.

1981 är det postflickorna Alicia och Gunvor som hälsar. 1984 är Alice kort och gott en hambostinta och 1987 berättar hon att *"ängen är i blötaste laget, men det går någorlunda"*. Därefter ett tillägg med rött bläck; *"Skrev kortet för tidigt. Hambon blev flyttad till samhället, SÅIFA och Järnvägsgatan. Tråkigt!"*

Men året därpå, 1988, rapporterar hon om en underbar morgon på Hårga. Molnfritt! Och klockan sex på morgonen den 8 juli 1989 är det tjugo grader varmt och även då molnfritt.

Under 1980-talet fördubblades portokostnaden. 1989 kostade ett frimärke 2:30, att jämföra med 1:15 år 1980. Fem år senare, 1994, var priset 3:20 och 1995 hade det stigit ytterligare en femtioöring, till 3:70.

Hambostämpeln användes sista gången 1998. Året därpå såg den ut som den till höger, även den en raritet idag.

Hanebo Hembygdsförening tackar Alice och Sven för det som från början var en årlig hälsning men som så småningom växte till en intressant dokumentation.

Vid Hembygdsgården i Hårga kommer nästa sommar pärmen med alla vykort och stämplar att finnas framlagd att bläddra i.

Sonja Larsson

Samer i Hanebo

Skogssamisk livsstil. Plansch ur Gustaf von Dübens "Om Lappland och Lapparne" från 1873.

Från tidigt 1600-tal finns det skriftliga belägg för samer i södra Hälsingland, Gästrikland, norra Uppland, delar av Västmanland och östra Dalarna. Detta område har varit ett sydligt kärnområde för skogssamer. Deras härkomst är omtvistad, vissa hävdar att de är rester av en urbefolkning i området. Andra hävdar att det är renskötande samer från fjällområdet, som drev sina renar mot kusten för vinterbete och sedan blev kvar som skogssamer. I det senare fallet, som är mycket troligt, lär de ha kommit hit under början av 1600-talet.

Skogssamerna livnärde sig på jakt, fiske och till viss del på renskötsel. Renarna användes i huvudsak till transporter men det finns även belägg för att renkorna mjölkades. Samerna var dessutom skickliga hantverkare. De tillverkade bland annat rep, tömmar, mjärdar m.m. Lappkvinnorna flätade rotkorgar som "de förstå att giva ett nätt och prydligt utseende". Även tenntrådsbroderierna på kjolväskor i Dalarna och Hälsingland tillskrivs "sockenlapparna".

Under 1600-talet och tidigt 1700- tal gjordes flera försök att deportera samerna till lappmarken men det slutade alltid med att de kom tillbaka. Lapparna var goda jägare och bidrog till att hålla rovdjursstammen på en relativt låg nivå. Allmogen insåg detta och när antalet rovdjur ökade på 1720-30-talet tillskrev landshövdingen i Gävle konungen och bad att samerna skulle få bli kvar i länet. Detta beviljas genom ett kungligt brev 1735. En förutsättning var att samerna skulle sluta med nomadlivet och bli bofasta. Detta blev inledningen till systemet med "sockenlappar". De fick förutom rovdjursjakten utföra de sysslor som bönderna inte befattade sig med, nämligen att kastrera, slakta och flå hästar, avliva hundar osv. Det ansågs hedniskt att äta hästkött men samerna hade en annan syn på detta. Det finns historier om att de blev varulvar som rev boskap om natten när de ätit hästkött.

I uppteckningar efter "sockenlapparna" i Valbo gjorda på 1770-talet finns det bland annat en björnvisa som i detalj skildrar samernas björnfest. Det finns även en ordlista omfattande mer än 1600 rubriker. Denna ordlista visar att "sockenlapparna" talade en sydsamisk dialekt uppblandad med svenska.

Samerna som hade nomadlivet i ådrorna rörde sig över stora områden i skogslandet. De höll ihop och äktenskapen skedde nästan uteslutande inom gruppen. Den 4 april 1774 var det dubbelbröllop med samer i Hanebo. Även dopböckerna vittnar om denna sammanhållning. Faddrar till samer döpta i Hanebo skrevs som "lappman", "sockenlapp", "lapp-piga" o.s.v. De kom bland annat från Hög, Bjuråker, Ljusdal och Järvsö i norr, Torsåker, Nora socken, Ovansjö och Valbo i söder, Orsa och Vika i Dalarna.

Laglydnaden bland samerna var inte alltid den bästa. Det förekom jakt på olovlig tid mellan midfastan och Olofsmäss i slutet av juli. För att komma till rätta med detta beslöts 1756 att samerna skulle lämna ifrån sig sina vapen under denna period. Listan över de som lämnade in vapnen berättar, att Hanebo "sockenlapp", Lars Larsson, lämnade in sin bössa 1759."Sockenlappen" i Segersta, Elias Mårtensson, hade ingen bössa.

Vill man söka efter namnen på samerna får man gå till tingsprotokoll och kyrkböcker. I Hanebo kyrkböcker finner man den förste "lappmannen" 1697. Den 18 april döps Hindrik, son till "lappman" Hindrik Sjulsson. 1715 den 15 december döps Sjul, son till Per Sjulsson, "lappman" på Röstberget. Detta är idag inget känt namn på något berg i Hanebo."Lappen" kanske sade sig vistas på berget ovanför Röstbo och prästen skrev kortfattat Röstberget. Nästa gång man finner ett belägg för en plats är julaftonen 1774 då "lappman" Hindrich Lars-

son och hans hustru Karin på Knisselboskogen döper sonen Lars. Faddrar vid det dopet var bland annat "sockenlappen" Jon Mattson och hans hustru Sigrid, som var ett av paren vid dubbelbröllopet tidigare på året.

"Sockenlapparna" stod längst ner på samhällsstegen och skrevs därför in sist i de tidigaste husförhörslängderna. Det gör det svårt att veta var de bodde. "Sockenlappen" Jon Mattson står längst ned på sista sidan i hfl. efter Katrineberg, men det är inte säkert att han bodde där. Han skulle utföra tjänster åt bönderna i socknen och bör därför ha bott närmare byarna. Nästa gång finns han i Lilltjära. I vigselboken, 1774, står det angivet "Socknen" som hemvist.

I Utigården i Lilltjära fanns det en debetsedel för 1815 bevarad. Den visar att "Sn lappen Jon Mattsons måg" betalade 12 shilling i mantalspenning och 6 shilling i tobaksavgift för en person.

Jon Mattson och hans hustru får flera barn men endast dottern Anna överlever de första levnadsåren. Hon gifter sig med artilleristen Jacob Tidblad, född 1779, oäkta son till "lappkvinnan" Lisa Andersdotter och fältväbeln Jakob Tidblad från Våla. De får en son Jonas, 1801, som flyttar till Alsen i Jämtland och dottern Lisa född 1804, flyttar 1828 till Stordalen i Norge och kommer tillbaka till Hanebo 1858, hitskickad från Gävle. I husförhörslängden står hon som "änka efter lappman Lars Larsson och sängliggande fattighjon på stat underhållen av allmänna medel". Med sig har hon dottern Anna Maria, född 1834 i Nora Sn, och Anna Marias oäkta dotter Emma Kristina, född 1854 i Ovansjö. Anna Maria får ytterligare en oäkta dotter Anna Maria Elisabet, hon föds i Rengsjö 1862, dör och begravs i Färila endast två år gammal.

Emma Kristina får tre oäkta barn.
- Anna Matilda Andersson, född 1878, flyttar till Söderhamn 1901.
- Erik Vilhelm Martin Andersson, född 1885, jordbruksarbetare, död i Hanebo 1911, den siste ättlingen i Hanebo efter "sockenlapparna" Jon Mattson och Jacob Tidlad.
- Maria Helena Andersson, född 1887. Hon flyttar till Västra Lövsta i Västmanland, död 1907.

Jacob Tidblad blir änkeman 1809 då hustrun Anna dör i rödsot. Jacob gifter om sig 1815 men skiljer sig året därpå. Han gifter sig en tredje gång 1817, hustrun heter Anna Larsdotter från Hamrånge.
De får tre barn.
-Dottern Cajsa, född 1817, gifter sig med "sockenlappen" Lars Mårtensson i Ovansjö. De är kusiner och får kungligt tillstånd att gifta sig.
- Sonen Lars Tidblad, född 1821 "sockenlapp" i Hanebo
- Dottern Anna, född 1822 gifter sig med "sockenlappen" Lars Abraham Frimodig i Valbo. De får fyra barn. Sonen Nils Erik blir "sockenlapp" i Valbo. Han var född i lappkåta och kallades "Lapp-Nils". Han tog sig namnet Vahlman (född Frimodig) eftersom han ville heta som alla andra i Överhärde, där han bodde. Nils fortsatte långt in på 1900-talet med det traditionella sockenlappsyrket. Ännu 1955 fanns åtskilliga korgar efter"Lapp-Nils" i behåll vitsordade för god kvalitet av Uppsala minnesarkivs lokala antecknare. Nils dör 1947, 86 år gammal.

"Sockenlappen" Lars Tidblad gifter sig med "lappdottern" Karin Andersson från Arbrå. Lars står som dödgrävare i Arbrå vigselbok. Karin blir blind på äldre dar och dör 1880. De får sex barn, fem dör under det första levnadsåret, det sjätte blir 4 år. Enligt Gunnel Brolin, Hanebo- Jul 1987, fick Lars 1844, den 16 mars, tillstånd att bosätta sig i Lilltjära på en "stenig backe nordost om Lilltjära By" på ett "Trettio famnar Långt och 20 famnar Brett" område.

Dessutom fick han "odlingsjord Sexton Kapplands vidd". Han fick tillstånd att "Bruka och Bygga i Sin Lifs tid mot Ett överenskommet arrende av Fem Riksdaler årligen. Eller Fjorton dagsvärken". Lars titulerar sig efter detta som torpare.

Var denna backe låg har jag ingen aning om, den finns inte omnämnd vid Lagaskifte som påbörjas 1846 och det finns ingen muntlig tradition som berättar om den platsen. Kanske den steniga backen var mindre lämplig och "Lappkojan" söder om byn var den plats som blev hans bostad. Där är marken sandig och området kring kojan visar tecken på att eventuellt ha varit uppodlad.

Var lapparna uppehöll sig kan vi få viss hjälp med via namnen på olika platser.
- Lappkällan ca 1 km söder om Lilltjära by.
- Lappkojan, omnämnd i Laga skifte som en plats i vars närhet man tog sand. Kojan låg i närheten av Lappkällan. Rester efter kojan kan skönjas och det finns rester av tegel i marken. Enligt den muntliga traditionen i bygden bodde "sockenlappen" i denna koja.
- Lappmyran nära Digerbergets topp.
- Lappstan i Acktjära, det kan ha varit en plats där renskötande samer uppehöll sig under förflyttningen mot kusten. Det finns flera platser med namnet Lappstan i landskapet.

Det finns berättelser om samer med renar som förflyttade sig genom socknen så sent som vid förra sekelskiftet. Olle Krantz i Belse berättade om samer som rastade med sina renar på Rumpberg där man hävdade rätt till renbete. Murar-Olle i Västansjö berättade om en "fattiglapp" som kom för att tigga i Västansjö. Samerna hade nog lätt för att tigga. Folk i bygden ville hålla sig väl med samerna eftersom man trodde att de genom trolldom kunde framkalla olyckor om de inte fick husrum och mat.

I Hanebo dopbok finns en "lappman" Johan Larsson från Snaasen i Norge som 19 februari 1866 får tvillingar, den ene dödfödd och den andre nöddöpt. Detta visar att det passerade samer genom Hanebo på vintertid det året.

Under 1800-talets andra hälft förändras samhället snabbt. "Sockenlapparnas" tjänster behövs inte längre och de assimileras i det nya industrisamhället.

Olle Andersson

Källor: Ingvar Svanberg: Gästriklands sockenlappar.
Sockenlappar i Hälsingland

Hanebo Kyrkböcker.

Gunnel Brolin: Lappar i södra Hälsingland.
Hanebo-Jul 1987.

Segersta hembygds-förening 70 år

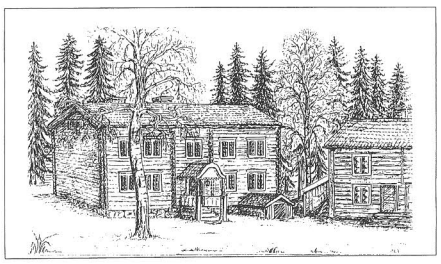

Den 22 augusti 2004 firade Segersta hembygdsförening sina 70 år. Föreningen bildades formellt den 19 juni 1934 vid en sammankomst i gröngräset hos Per Persson i Hullsta. Vid detta tillfälle anteckande sig 19 personer som medlemmar. Idag överstiger medlemsantalet 350. Upprinnelsen till bildandet av föreningen var bl a förhållandet, att de av kyrkoherden Nils Humble just färdiga sockenbeskrivningarna om Segersta och Hanebo -"Två hälsingesocknar"- behövde en utgivare. Detta blev nu Segersta hembygdsförenings förlag.

Föreningens huvudinkomster genom åren har kommit från de sedan 1936 anordnade midsommarfesterna – från början i samarbete med godtemplarlogen Segervinnaren och ett år också med Hanebo hembygdsförening som medarrangör. Festerna hölls först i den s k Strömbergsparken, från 1950 vid Mårdnäs och från 1961 vid den egna hembygdsgården.

Den centrala punkten i föreningens verksamhet ugörs av hembygdsgården, vars huvudbyggnad är den år 1943 av Olof Jonsson i Nils-Pers i Djupa skänkta 1700-talsgården. Ca 20 år senare erhöll föreningen som gåva av ättlingar till hembygdsforskaren Olof Olsson från Lars-Abrahams i Gäverstabodarna en bryggstugebyggnad, som nu används för serveringsändamål. Byggnadsbeståndet på området har successivt kompletterats och omfattar nu inalles 14 byggnader, bl a en stor trösklada och ett vagnslider från det gamla överstebostället Mårdnäs. I det senare är det år 2000 invigda skogs- och flottningsmuseet inrymt.

Jubileumsfirandet inleddes med söndagsgudstjänst i Segersta kyrka med kyrkoherde Arne Sandin. Där medverkade segerstabördiga sångerskan Monica Andersdotter och basisten Svante Söderqvist samt de unga spelmännen Per och Johan. Med fanor och spelmän i täten tågade deltagarna till hembygdsgården för trivsam samvaro med sång, musik, tal och förtäring. Nils-Erland Norlander föredrog en av honom framtagen historik över föreningens 70 år. Högtidstalare var Lars Nylander från Hälsinglands museum, som under rubriken "Segersta i historiens töcken" på ett mycket intresseväckande sätt berättade om Segersta i gamla dokument och handlingar. Det äldsta dokumentet, där Segersta förekommer, är från en biskopsvisitation år 1302.

Jubileumsfesten avslutades med att föreningens nuvarande ordförande Lars Hansson överlämnade Sveriges hembygdsförbunds hedersnål med lagerkrans och diplom till åtta medlemmar för mångårigt förtjänstfullt arbete inom hembygdsrörelsen.

Vad min far, Eskil Skoglund, minns och berättar när han betraktar den här bilden.

Hästen heter Caesar ...

Foto: Erik Eriksson, Västerberg

...och den som håller i tömmarna är Ivar Johansson, född 1901, yngste sonen i Erikjans i Löten. Här sitter han i sällskap med tre unga damer utanför bryggstugan i Erikjans. Flickan med hätta och rosett är Klara, en äldre syster. De båda andra heter Elvira och Elna och är från Segersta.

Deras bror Joel var vid den här tiden Klaras fästman. Nu blev det inte Klara och Joel, utan hon gifte sig 1920 med Teodor Hansson. Joel kom iväg till Boden, blev slaktare och kvar där.

I början av 1900-talet vimlade det av barn och ungdomar på "Löta". Så kallades den öppna plats och allmänning som låg mellan Östergårn och Erikjans. Syskonen Jonsson i Östergårn var elva till antalet, i Erikjans var de tio och handlarn i Lötboa, Anders Lindblom, hade nio barn.

Ivar levde inte längre än till 1929, han insjuknade i lungsot och dog den 21 april på Moheds sanatorium. När han skulle begravas kom kistan direkt från Mohed och placerades nedanför trapporna framför kyrkporten. Där stod den med öppet lock så alla begravningsgäster kunde se honom innan de gick in i kyrkan.

I samband med begravningen serverades kaffe i salen i Erikjans. Till serveringshjälp hade Greta, en kusin till syskonen i Erikjans, anlitats. Ett par av begravningsgästerna, två män i giftasvuxen ålder, var båda intresserade av Greta och uppvaktade henne. Den ene av dem var nyfiken på hur långt den andre hade kommit i sin kurtis, så han frågade viskande:

"Har du vöre mä'na i mörkre?"

En av Ivars systrar uppsnappade frågan, men vad svaret blev förtäljer inte historien.

Sonja Larsson

Gåvor till Hembygdsföreningen 2004

- Kvinnlig huvudbonad (Jämtland, 1700-tal) funnen i Skomästars i Kvarnböle. Överlämnad av Leif Olov Jonsson och Elisabet Halvarsson.

- Kronskåp (se omslagsbilden), forskrin daterat 1770, svepask, besman daterat 1793, bandvävsked, stormhatt, lykta ("kjolvärmare"), biblar, psalmböcker m.m. från Gurli Johnsons dödsbo.

- Tröskverk, fläkt, vattenturbin, hästplog och hästårder för jordgubbar samt en jigg av Gunnar Persson, Knisselbo.

- Gammalt potatisårder av Ingrid Hallin.

- Vedkap av Bernt Andersson.

- Halmhack och frörensare av Sten Åke Bjurkvist.

- Handkärra, ok, bykkar, samt en bärbar mikrofiche-läsare av Margit och Bror Sverkert.

- Potatiskvarn och diskbänk av Lars Kvarnäng.

- Stabbläggarputor från Sibosågen och Bruket av Svea Andersson, Sibo.

- Journal över boklån under åren 1909-1931vid Templet Daggryningens bibliotek i Bofara av Karl-Hugo Lindblom, Nacka.

- Gårdshandlingar från Jonas Jonsson, Lotan och Göran Hansson, Utigårn i Lilltjära. Om "Utigårdsasken" finns att läsa på sidan 14.

- Sibos historia. Bokmanus författat av Victor Johnson förmedlat till Hembygdsföreningen av Dag Ingler.

- Gamla foton av Siv Larsson (f. Norberg) Bollnäs. Foton från Sibo, från IOGT-NTO:s möten, både lokalt och regionalt, ateljéfoton från förra sekelskiftet m.m.

- En penninggåva från Norlanders donationsstiftelser som gjorde det möjligt för Hembygdsföreningen att under fjolåret föra över Eric Jonssons grammofoninspelningar från stenkakor till CD.

- Penninggåvor även från Aina och Mats Säll, Sörfly och Bengt Blomdahl, Perstorp.

- Från "Byss-Olle" Lindbloms samlingar i Belsbo har föreningen fått diverse föremål som ursprungligen kommer från Hanebo. Bl. a. en tegelslagningsmaskin; en motor; en båt, byggd och framförd av Alfred Nilsson, Västansjö, på dennes "friarfärder" över Bofarasjön och en "kombimöbel" (mangel-matbord-utdragssäng) från ett nu rivet torp i Västansjö.

Iris Nilsson vid Brännholmen i Bofarasjön.

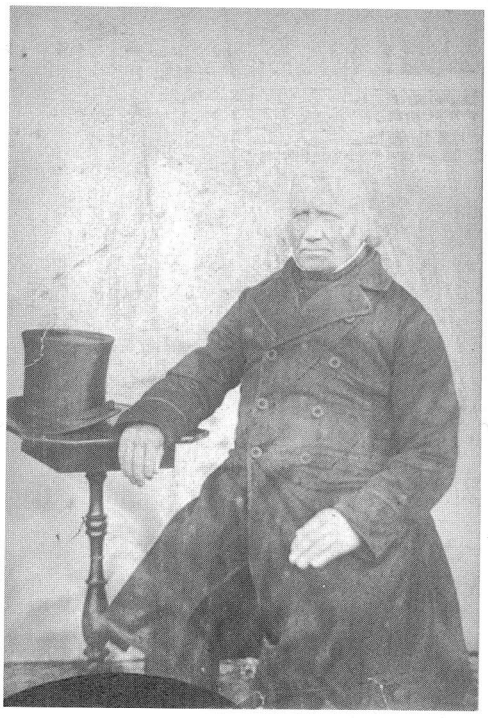

Olof Persson, Sandsveden, med stormhatten, som överlämnats till hembygdsföreningen av Mary Johnson, Bofara.

Detta har hänt under året

Årsmötet hölls traditionsenligt i Hanebo församlingshem. Ett 70-tal medlemmar hade slutit upp. Ann-Sofi Stark och Stefan Nordgaard svarade för underhållningen och efter årsmötesförhandlingar och kaffe visades "Bilder till tusen", en film om Hilding Mickelsson.

Två ledamöter i styrelsen hade avböjt omval; Rickard Persson och Karin Strömbäck. De avtackades med blommor. Till nya ledamöter i styrelsen valdes Olle Andersson och Monica Ohlsson.

Vid årsmötet lämnades förslag till verksamhetsplan. Den godkändes och årsmötet gav styrelsen mandat att även genomföra projektet att bygga en kombinerad utescen och diskrum vid Hembygdsgården i Hårga. Bygglov beviljades efter samråd med Länsmuseet och Stefan Nordgaard utsågs till byggledare.

Många goda krafter har hjälpts åt och byggnaden är nu i stort sett färdigställd. Den är byggd i samma stil som uthuset, timrade gavelspetsar och väggar i träpanel. El- och vattenanslutningar är klara och diskavloppet har kopplats samman med den nya dräneringen av uthuset. Några inredningsdetaljer och markplanering utanför nybygget återstår.

Arbetslaget framför scenbygget sedan takkonstruktionen lyfts på plats. Foto: Hans Wall

I samband med att Sven-Erik Olsson fanns på plats med sin traktorgrävare beslöt vi att rätta till förskjutningen av grundstenar vid uthuset. Stenarna hade lutat omkull så att långväggen och i värsta fall hela huset hade kunnat rasa. Orsaken var bristande dränering i lerjorden, vilket nu åtgärdades.

Andra arbeten som utförts:

- Lövladan har rätats upp och några stockar bytts ut. Ladan har också fått nytt spåntak efter utbyte av bärande delar. Se sista sidan!

- Även uthustaket vid Säfstorpet i Acktjära och taket över brotrappan till torpet har fått nytt spån.

- Vi har ännu inte erhållit bidrag för upprustning av f.d. Arkivet (vid Kilån vid Bruket) men har fått underhandsbesked från Länsstyrelsen att vi kan renovera tak samt järndörr och fönsterluckor. Alla delar har borstats rena från rost och därefter målats med blymönja och linoljefärg.

- Ett omfattande arbete med iordningsställande av alla föremål vid museilogen hos Sven-Olle i Bofara har pågått under sommaren. Samtliga föremål har blivit registrerade av Ulla Brolin. Till sin hjälp har hon haft Ingrid Hallin, Lars Kvarnäng samt Anna och Henry Westlén. Nu återstår tillverkning av skyltar m.m. Vår förhoppning är att logen kan vara klar för invigning nästa sommar.
En särskild eloge bör lämnas till Arne Hallgren som haft arbetspraktik hos föreningen och uträttat ett fantastiskt arbete med ovan nämnda byggnads- och underhållsarbeten.

Pysbälgarna. Foto: Torvald Nikanorsson

Årets arrangemang har varit välbesökta trots vissa dagar med dåligt väder. Totalt har det varit ca 1 500 besökande vid Hembygdsgården i Hårga och ca 300 vid Säfstorpet i Acktjära.

- Gökottan på Hårgaberget (i år den 20 maj) har blivit tradition för många och är en fin naturupplevelse med trevlig samvaro.

- Friluftsgudstjänsten vid Säfstorpet blev händelserik. P.g.a. regn tänkte vi hålla till inne i torpet, men det kom så många besökare, att vi insåg det omöjliga i att få plats med alla inomhus. Dessutom var det tre barndop och små barn i fina dopklänningar passar inte så bra ihop med ösregn. Tack vare att Ylva Holmgren gjorde en snabb utryckning och öppnade Acktjäraskolan ordnade det sig. När dessutom serveringspersonalen kunde flytta sina attiraljer till skolan kunde gudstjänsten avslutas med kaffe och hembakt bröd som planerats.

- Den 4 juli inleddes de två sommarveckornas öppethål-

lande vid Hembygdsgården i Hårga med ett kyrkkaffe som samlade nära hundra kaffegäster. Nytt för i år var att Kyrkbåtsroddarna kom till högmässan i Hanebo kyrka och därefter till kaffet i Hårga.

• Hugo Westling (sonen Tomas hade i år förhinder) underhöll traditionsenligt på tisdagskvällen i "Hamboveckan" vid Säfstorpet. Till sin hjälp hade han Britt-Marie Jonsson på dragspel. De bjöd på en fin musikupplevelse.

• Nyckelharpans kväll samma vecka samlade många deltagare och åhörare. I år hade vi garderat med ett partytält så att de fuktkänsliga instrumenten inte skulle strejka. Ty lite regn skulle det naturligtvis komma.

• Dagen efter Hälsingehambon är det många turister i Hälsingland och vi ville pröva att anordna en musikkväll. På söndagskvällen sjöng och spelade Edsbypojkarna kända läsarsånger med sådan glädje och inlevelse att många åhörare sjöng med.

• Kvällen efter spelade våra lokala och populära förmågor Pysbälgarna på tunet framför hembygdsgården. Låtarna varvades med underhållande småprat och historier. Drygt hundra personer lyssnade och applåderade.

• Vid Veteranbilskvällen visades ett femtiotal bilar och traktorer i olika åldrar och modeller upp och presenterades av ägarna. Intresset var stort när de gamla traktorerna – Björn Dubois Fordson och Kurt Hedbergs BM 10 – startades och demonstrerades. Men största uppmärksamheten fick nog Gunnar Perssons gengasdrivna Mercedes. Gunnar har själv tillverkat gengasaggregatet och placerat det i kofferten på bilen. Bilen fungerar utmärkt och Gunnar nämner som exempel att han körde fram och tillbaka till Hudiksvall på två säckar ved. Ett bra alternativ till den dyra bensinen!

Gunnar Perssons gengasbil beundras av Knut Andersson och Eva Lucchesi. Foto: Håkan Larsson

Utöver de beskrivna arrangemangen har det förekommit "Prova på dag", musikandakt och underhållning av musikgruppen "Okôlat".
Serveringen har fungerat bra trots att vi fick lite skrämselhicka när vår nya sammankallande i serveringskommittén, Karin Dennerås, bröt foten så illa att hon blev gipsad. Men turligt nog har vi flera duktiga och rutinerade damer som ställde upp och såg till att allt fungerade. Arne Hallgren (Karins sambo) fick naturligtvis vara den sammanhållande länken.

Årets tacklunch ägde rum vid Stenö Värdshus med ett femtiotal inbjudna. Vi serverades god mat och fick dessutom se oss omkring i den gamla herrgården. I den tidigare kontorsbyggnaden har ägarinnan försäljning av tyger m.m.

På Hanebo bibliotek anordnade Hembygdsföreningen en utställning med en del av Edhs foton mellan den 4 oktober och 25 november. Vernissage den 4 oktober med deltagande av Lars B Wikström och Ingvar Olsson från studiecirkeln och Owe Strömberg, som berättade om familjen Edh och även underhöll med dragspelsmusik. Föreningen ville visa lite av allt det material som studiecirkeln arbetat med under tre terminer.

Ett femtiotal intresserade hade mött upp och tyckte det var en trevlig afton. Vi tackar biblioteksspersonalen för lokalarrangemangen och för förfriskningar med tilltugg.

Å styrelsens vägnar vill jag tacka för gåvor som influtit under året samt rikta ett stort tack till alla som med ideella insatser bidragit till vår verksamhet. Jag önskar Er alla

EN RIKTIGT GOD JUL och ETT GOTT NYTT ÅR!

Ivar Svedén, ordförande

Inget var så vackert

En gång var inget så vackert
som när en kallgrön februarigryning
ljusen tändes
i gårdar och hus bortom
dalen och de vida fälten
Inget som när de vita
rökarna steg
mot skyn i det vikande mörkret
lyfte på tunga vingar

Inget så vackert
som den nyfödda dagens vidöppna
ögon
eller domherrens röda vissling
bland iskristallerna

I stugorna värmdes sumpkaffet
medan barnen ruvade i raffelstoppen
mannen förbannade kölden
och kvinnan drömde om nya tofflor.

"Gunte"

Vigda i Hanebo 1678–1920

Olle Andersson, ny styrelsemedlem i föreningen, har under året sammanställt material från kyrkans vigselböcker till en pärm med lättöverskådliga tabeller över vigda i Hanebo ovannämnda tidsperiod.

Vi har några exemplar kvar till försäljning för 180:- per styck. Diskett medföljer.

Till försäljning finns också Hanebos knektar för 200:-, en historik över Säfstorpet för 50:- samt dubbel-CD:n med insjungningar av Eric Jonsson. Den kostar 180:-.

Bli medlem i Hanebo Hembygdsförening

Om Du inte redan är medlem i föreningen men gärna skulle vilja vara det, kan Du sätta in 50:- på postgiro **28 19 91 - 0** och uppge namn, adress och gärna telefonnummer.

Välkommen hälsar styrelsen.

God Jul och Gott Nytt År

önskar följande företag

SKOGENS KOL AKTIEBOLAG
KILAFORS
Tel 0278-65 04 00 Växel

Åsa's Salong
GRANBO
Tel. 0278-65 23 60

KROSS ENTREPRENAD
I KILAFORS AB 0278 / 65 23 00

Föreningssparbanken
Tel 0278-65 07 65

HB bildboxen
FOTOGRAF
Tore Jonson
0278-65 31 83
070-647 28 35

HÄLSINGE-STUGOR
KILAFORS – 0278-65 06 15
www.halsingestugor.se

Handelsbanken
Kilafors
Tel 65 00 34, 65 10 80
kilafors@handelsbanken.se

ALCRO **KILAFORS FÄRG** JOTUN
FÄRG · VÄGG · GgolV · BILLACK · PARFYM
823 30 Kilafors, Tel. 0278-65 01 30, 65 02 50

All-Ekonomi i Kilafors
bokföring - deklarationer
Else-Maj Persson
Stationsgatan 7 KILAFORS
Tel 0278-65 00 88

www.sockenbolagen.se
Försäkringsbolaget **SKYDD**
Våra kontor
I Bollnäs 0278 / 134 40
I Kilafors 0278 / 65 12 51
Vi finns där du bor!

GARNTJÄNST
823 80 KILAFORS
0278-65 90 00

Flinks Radio TV
Tel 0278 - 65 01 78 KILAFORS
Försäljning – Service

NILSSON RACING KILAFORS
0278-65 04 41, 65 05 45
SUZUKI ARCTIC CAT

HÄLSINGE EKONOMI AB
Skolgatan 4, Kilafors. Tel/fax 0278-65 09 99
www.halsingeekonomi.se

STRIDHS RÖR & HEMSERVICE HB
Tel 0278-65 71 04
Biltel 070-628 07 14

Linblomman i Kilafors AB
Polgatan 22, 823 30 KILAFORS
Tel 0278-65 07 20

Kjell Nilssons Åkeri
Hallen
0278-65 10 66

ALLBIL-verkstäderna **Bil-Persson**
Sibo Kilafors
Bilreparationer - även rost
Sibo Allé, 823 22 KILAFORS
Tel 0278-65 00 25, 166 26, 070-300 75 09

Kilafors Begravningsbyrå
Polgatan 22, 823 30 Kilafors
Tel 0278-65 07 20

KILAFORS Järn & Bygg
Polgatan 33, Tel 0278-65 00 56
www.kilafors.nu/jarn.bygg

KILAFORS **KRAB** REVISION AB
0278-65 11 55

NORLANDERS DONATIONSSTIFTELSER

Rapport från Norlanderska donationsstiftelsernas verksamhet

Detta är den fjortonde rapporten från Anna Norlander-Palmers och syskonen Norlanders donationssiftelser. Som vanligt handlar rapporten om vad som i stiftelserna timat har under perioden oktober 2003 till och med september år 2004.

Donationsstiftelsernas styrelse tillsätts av Bollnäs kommunfullmäktige och följer den politiska ställning som kommunvalet år 2002 resulterade i. Med anledning härav har stiftelserna följande sammansättning under fyra år: Birgitta Norinder (m) ordf., Kilafors, Roger Kvarnäng (c) Kilafors, Else-Maj Persson (c) Kilafors, Sven Lönn (fp) Kilafors, Mats Löwenstein (s) v. ordf. Kilafors, Gun Norin (s) Kilafors, Aarne Lundh (s) Kilafors. Suppleanter är Ola Broman (c) Segersta, Karin Bransell (fp) Kilafors, Carleric Burman (kd) Kilafors, Curt Dübeck (m) Kilafors, Kjell Johansson (s) Segersta, Eva Björling-Karlsson (s) Kilafors och Sven Svedberg (s) Segersta. Presidiet består av Birgitta Norinder, Mats Löwenstein och ständige sekreteraren Sune Baggström.

Vid stiftelsernas sammanträde den 17 november 2003 beslutades att uppdraga åt konstnären Staffan Thelin, Hassela att inkomma med förslag om utsmyck-

God Jul och Gott Nytt År

önskar följande företag

Enar Pettersson Biltrafik AB
Tel 0278-65 01 54
KILAFORS

Carins Allclipp
– KILAFORS –
– Tel 0278-65 10 18 –

KALLES
VENTILATION & PLÅT AB
Tel 0278 - 65 01 57
070 - 631 69 46

Hylanders KILAFORS
DAM HERR
Tel.0278-65 00 31

Kilafors Emballage AB
Tegelbruksvägen 26, 821 43 BOLLNÄS
Tel 0278-65 08 00

Sälls El & Mek
Lennart Säll
Gusbo 7150, 823 91 KILAFORS
Tel 0278-65 40 11

Allt i kullager, lampor, lysrör
Stationsgatan 7, Kilafors
0278-65 15 88
Gävle Elmaterial i Kilafors

det lönar sig...
ICA marknad
KILAFORS 0278-65 00 05

STATOIL
Kilafors
Tel 0278 - 65 01 58

HALLDATA AB
0278-65 06 90, 070-326 21 10
Fax 0278-65 13 22
e-post: lars@halldata.se hemsida: www.halldata.se

Du är alltid välkommen till
KONSUM KILAFORS
Öppet alla dagar till kl. 19.00
Tel. 0278-65 01 28

Pickos Truckservice AB
Tel 070-674 67 60

Hambo GRILLEN
KILAFORS
Tel. 0278-65 00 00

Nyboms bil och motor
823 21 Kilafors, 0278-65 07 50

HEDBERGS SKOGS-TRANSPORT
Tommy 0278-65 41 08
Per 0278-65 41 64

Gammel Prylen
Köper - Säljer - Byter
Åke Larskog
Mån, Tis, Fre 13-17
Lör 11-14
Tel 0278-65 02 99

EL & GRIS
KILAFORS ELEKTRISKA
0278-650 572
070-624 37 59

marenordic
Box 54, 823 22 Kilafors Tel 0278 - 65 14 40

Maskinfirma
Bertil Jonssons AB
Norrbyn Kilafors 0278-65 15 00
Försäljning av lantbruksmaskiner, släpvagnar, gräsklippare, reservdelar samt egen verkstad.

Nya Kilafors Herrgård
0278 - 65 04 05

Sten & Kakel Kilafors
Tel 0278-65 11 41, 070-534 18 49

ning utomhus vid Hällagården för en kostnad om maximalt 200 000:-. Vid samma sammanträde beviljades Kilafors skola medel för "ett långsiktigt drogförebyggande arbete samt att ge barn insikt om sambandet kost, hälsa och motion".

Den 17 februari 2004 presenterade konstnären Staffan Thelin inför styrelsen tre olika förslag till utsmyckning vid Hällagården. Styrelsen beslutade att antaga Thelins förslag nr 3 som var en öppen frökapsel i corténplåt med en kopparförgylld frökärna. Frökapselns höjd är ca 1,5 meter.

Vid sammanträde den 21 april 2004 beslutades om fördelningen av 2003 års avkastning och inom ramen för 666 000:- , vilka skulle fördelas mellan 42 ansökningar för bidrag till "gamla och hjälpbehövande", stipendier och föreningar m fl. Tjugotvå av de sökande beviljades bidrag. De som kom i åtnjutande av avkastningen blev bl a:

Studerande

Antalet sökande var 19 stycken och styrelsen beslutade att nedan nämnda skulle tilldelas 13 100:- vardera:
Erika Persson, Kilafors, Helena Nord, Kilafors, Josefin Nygren, Kilafors, Johannes Nordgaard, Kilafors, Ulrika Andersson, Segersta, samt ett resestipendium om 8 000:- till Tomas Söderkvist, Kilafors.

Övriga

Antalet ansökningar från föreningar var 22 stycken, varav nedanstående beviljades bidrag:
Kilafors kammarmusikförening, Kilafors Sångarbröder, Kommittén för Hanebostämman,
Kilafors Ungdomsgård, Hanebo Framtid, Hällbo IF:s handbollsektion för utbildning av ungdomsledare, Hanebo Hembygdsförening för CD med Eric Jonsson, Kilafors skola för frukostprojekt, Kilafors fotoklubb, Kilafors Bygde- och Kulturförening, Kilafors Amatör-teaterförening, Föreningen Landabanan, Kilafors IF för ungdomsledarutbildning, Kilafors/Segersta/Västansjö skolor för kulturevenemang samt till Maud Wedin, Falun för bok om den skogsfinska kolonisationen i bl.a. Hanebo.

Dessutom avsattes 50 000:- för inköp av tavla av Albert Blombergsson, 50 000:- för musik-evenemang, 30 000:- för presidiets förfogande och 65 000:- för framtida utsmyckning.

Vid sammanträdet behandlades och godkändes också stiftelsernas bokslut för år 2003 varvid kunde konstateras att stiftelsernas sammanlagda bokföringsvärde var 17 107 600:- medan marknadsvärdet var 23 795 141:- per den 31 dec. 2003. Eftersom merparten av medlen är placerade i räntepapper och aktier vet vi att marknadsvärdet kan variera mycket starkt. I jämförelse med 2002 års bokslut innebar bokslutet för år 2003 att bokföringsvärdet minskat med 51 234:- p.g.a. försäljning av andelar, att marknadsvärdet ökat med 2 000 000:- .

Det engagemangsbesked Kammarkollegiet delgivit oss per den 30-06-2004, innebär att marknadsvärdet har förbättrats under år 2004 med 997 526:-. Förhoppningsvis har den nedåtgående trenden brutits och att vi även i fortsättningen kan räkna med bättre marknadsvärden.

Söndagen den 23 maj 2004 överlämnades den inköpta tavlan av Albert Blombergsson till Hanebo församling i församlingshemmet. Vid överlämnandet berättade "Blombergsson-kännaren" Fritz Röstlund, Bollnäs om Blombergsson, varvid det framgick att Blombergsson och hans mor bodde i ett hus på den plats där församlingshemmet nu står. Stiftelserna bjöd på kaffe.

Fredagen den 9 juli 2004 invigde Landshövding Christer Eirefeldt i strålande sommarväder, Staffan Thelins skulptur "Frökapsel". Före och efter själva invigningen spelade delar av Bollnäs Kulturskolas suzuki-elever under ledning av Lars-Ove Bertilsson och stiftelserna bjöd givetvis den talrika publiken på kaffe.

Stiftelserna har som en av sina stora ambitioner att utsmycka samhället på olika sätt både med konstverk för placering inomhus men också mer kostsamma konstverk utomhus.

I enlighet med den ambitionen har styrelsen, som anges ovan, beslutat att avsätta ytterligare medel för utsmyckning och arbetet med att hitta lämplig plats och att inbjuda konstnärer pågår ständigt.

God Jul och Gott Nytt År
önskar
Sune Baggström
sekreterare i stiftelserna

Hanebo Jul-redaktionen

vill tacka för alla bidrag som inkommit till årets upplaga av tidningen.

Vi tar tacksamt emot artiklar, dikter, historier, foton eller vad ni har liggande i era byrålådor, kära läsare.

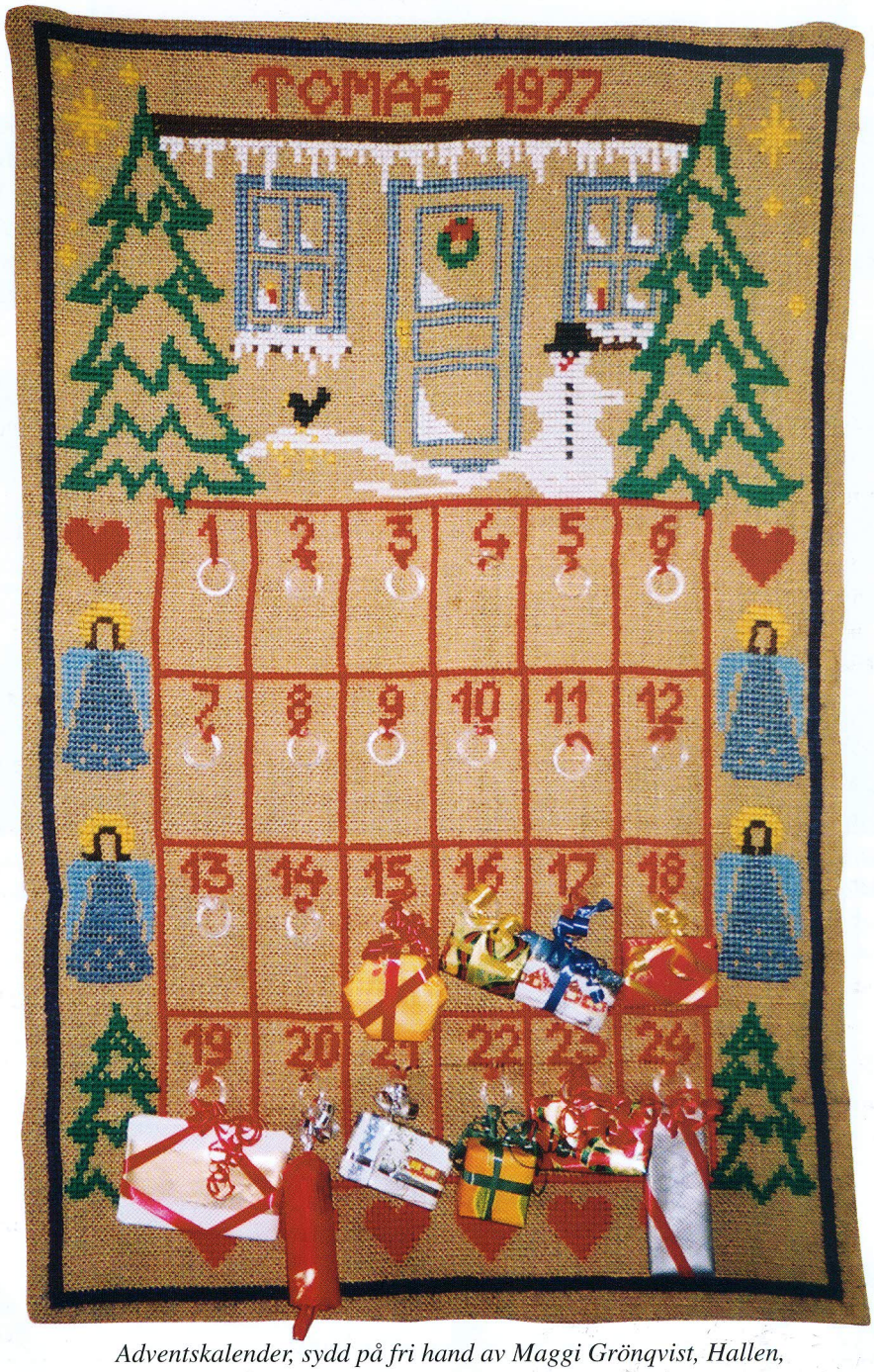

Adventskalender, sydd på fri hand av Maggi Grönqvist, Hallen,
till sonen Tomas, som 1977 var två år gammal.
Under årens lopp har Maggi broderat ytterligare sexton kalendrar,
till sin andre son Anders och till vänners och släktingars barn.
Materialen har varierat: Ull-, mouliné- eller bomullsgarn på säckväv,
skollinne och aidaväv. Maltsäckar i grovt tättvävt linne från
bryggeriet har också använts.

Foto: Sonja Larsson

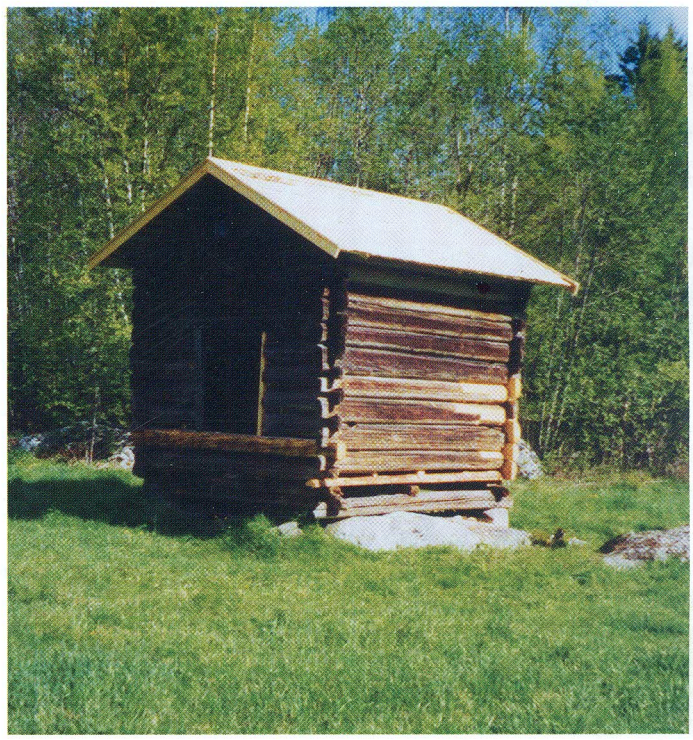

Lövlada i Hårga. Lada för insamling och förvaring av löv för utfodring av i huvudsak får och getter. Renoverad under 2004 av hembygdsföreningen. Arbetet har utförts under ledning av Stefan Nordgaard. Foto: Ivar Svedén

Öppethållande 2005

Hembygdsgården i Hårga
3 juli - 17 juli
kl. 15.00 - 19.00
7 juli Nyckelharpans kväll
11 juli Musikafton
12 juli Prova-på-dag

Säfs soldattorp i Acktjära
Öppet för visning efter överenskommelse
19 juni Friluftsgudstjänst
5 juli Hugo Westling m.fl.

Reservation för ändringar

Pris 50:-